

zabaja, izvezmil pondeljek, vsak dan zjutraj. Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. Dopisi naj se pošiljajo na ime urednika. Pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Tiskalnik in odgovorni urednik: Štefan Godina. — Lastnik tiskarna Edinost. Tisk tiskarna Edinost. Narodna zveza za mesec L. 7. — 3 mesece L. 19.50, pol leta L. 32. —, in celo leto L. 60. — Za inozemstvo mesečno 4 lire več. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotnik. — Oglasi se računajo v širskosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent. — Oglasi, poslanice in vabila po L. 1. —, oglasi denarnih zavodov mm po L. 2. — Mali oglasi po 20 st. beseda, majhna pa L. 2. — Oglasi naročilna in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Važno gibanje

Od zadnje vladne krize sem se opaža v Italiji gibanje, ki bi moglo dobiti odločilno važnost za vse politično življenje v državi, ako se bo nadaljevalo z vso logično doslednostjo, ki mora diti vsak resni politični pokret. Začelo se je gibanje, ki daja »novi Italiji«, kakor smo jo pred kratkim označili na tem mestu, čezdalje jasnejše oblike resničnega sodelovanja med socialisti in laško ljudsko stranko.

To velevažno gibanje se je sprožilo takoj po rešitvi nedavne vladne krize. Znan razkritja uradnega glasila sv. stolice o Giolittijevih zakulisnih spletkah so bila gotovo narekovana od popolnoma nepolitičnih razlogov. Cerkev se je branila proti očitjanju, da se potem italijanske ljudske stranke dejanski meša v zadeve notranje politike Italije. Njena obramba je bila strašna. Uradni vatikanski list je prišel na dan z odkritji, ki so dokazala, da je bil ravno Giolitti tisti mož, ki je skušal Cerkev zapeljati, da bi se res postavila v službo italijanske notranje politike. Skušal je pridobiti Vatikan za to, da bi vplival na ljudsko stranko, naj odneha od svojega nasprotovanja proti njegovim političnim načrtom. V zameno je obljubljal razne ugodnosti, gospodarskega značaja. Ta poskus, da bi zlomil odpor ljudske stranke in obenem spravil Vatikan na led, se je Giolittiju žalostno ponesrečil. In ta njegova nesreča se lahko postavi kot mejnik v zgodovini italijanskega političnega življenja.

Zadnja vladna kriza, ki je bila najstrašnejša med vsemi dosedanjimi, bi bila odprla italijanskim strankam oči, tudi če bi je ne bili spremljali skandali te vrste. In odprla jih je predvsem socialistom. Kriza in njena rešitev sta jim pokazali, da je protiklerikalizem Giolittijeve »demokracije« le plašč, pod katerim se skrivajo njeni pravi nameni, ki so čisto reakcionarni. Edina stranka, kateri priznavajo socialisti odkrito demokracije namene, t. j. ljudska stranka je sama preslaba, da bi se mogla uspešno boriti proti splošni reakciji. Dejstvo, da se v novi vladni večini nahaja tudi desnica, dočim so socialisti ostali osamljeni v manjšini, pomeni zanje poraz, ki jih mora navdajati s hudimi slrbami za bodočnost svoje stranke in strankinih organizacij. Politična šiba fašizma je dobila večjo svobodo kot kdaj prej in bo brez usmiljenja padala so socializmu. Socialistične organizacije so že začele prehajati pod popularsko zaščito proti volji voditeljev. Vsemu socializmu grozi razsulo in pogin, ako ostane pri svoji dosedajni negativni taktiki potivajočega in čakajočega gledalca.

Sprito čelo ni nikako čudo, da so se začeli pristaši sodelovanja med socialisti javno oglašati. Pogovar se struje v socialistični stranki poslanec Turati je priporočal ta odločilni korak že na lanskem shodu stranke v Milanu. Njegovo stališče je podleglo in zmaga je nasprotna struja, ki je posebejljena v ravnatelj osrednjega strankinega glasila »Avanti!« g. Serrati-ju. Shod je sklenil resolucijo, ki prepoveduje vsako sodelovanje z meščanskimi strankami. Borba med obema strujama pa ni nikakor ponehala. Nasprotje je naziranj, je prišlo do izraza tudi povodoma zadnje krize. Turati je tedaj z dvema drugima somišljenikom izstopil iz strankinega vodstva. 3 tem je dobil svobodnejše roke za širjenje svojih načel o potrebi stvarnega in pravičnega sodelovanja z drugimi strankami. To svojo sorazmerno svobodo zna tudi izrabljati. Dokaz je njegovo nedavno in znamenito pismo ravnatelju rimskega lista »Corriere d'Italia«, v katerem je dokazoval ne samo potrebo, temveč tudi praktično možnost sodelovanja med socialisti in italijansko ljudsko stranko.

Njegova izjava je izzvala močnega odmev, ki se še vedno razlega po italijanskih listih. S stališča strankarske disciplin

pline se da Turatijev odkriti nastop seveda tolmačiti kot nekaj upor proti strankinemu vodstvu. V resnici pa gre za gibanje, ki je objelo široke množice socialistične stranke. Splošna delavska zbornica, ki je prva občutila hude posledice fašistovskega »čistilnega ognja«, je tudi prva izpoznala ničevost Serratijevega »čistega socializma«. Na svojem nedavnem sestanku, ki se je vršil v Rimu, so se postavile delavske organizacije odločno na stališče, da morajo proletarski politiki začeti praktično uveljavljati svojo moč v korist delavskih množic ter njihovih organizacij in naprav. Te dni pa je objavil milanski list »Secolo« pogovor z nekim vplivnim tajnikom »Splošne delavske zveze«. Ideja sodelovanja — je rečeno med drugim v tem pogovoru — izhaja iz socialističnih množic samih. Proletariat zahteva stvarne uspehe in se ne zadovoljuje več z golo teorijo. Proti reakciji je treba ustvariti enotno fronto, kar pa je nemogoče, ako se ne upoštevajo tudi bele delavske organizacije, ki se nahajajo v okviru italijanske ljudske stranke. Po mnenju Splošne delavske zbornice pa je mogoče tudi politično sodelovanje med socialisti in popolarji in nikakega dvoma, da bi mogli socialisti sodelovati edino z ljudsko in nobeno drugo stranko. Ob koncu je ta predstavnik Splošne delavske zveze naglasil, da se v njej v tem oziru popolnoma strinja z g. Turati-jem. Naj bo nekaterim poslancem obeh strank všeč ali ne, razvoj gre usodno po poti, ki bo pripeljala do zveze med socialisti in popolarji.

Izjave tega sicer brezimnega tajnika največje proletarske organizacije so tem pomembnejše, ker so izšli iz ust, da so istega mnenja tudi skoraj vsi drugi tajniki Splošne delavske zveze. Da ni šlo le za prazne besede, dokazuje tudi ta dejstvo. Kakor smo poročali te dni, je bila sklenjena preteklo soboto med popolar-skimi in socialističnimi strokovnimi in županskimi zvezami v kremenjski pokrajini pogodba za skupno obrambo kmetijskih in delavskih svobod proti nasilnemu fašizmu. Vodstvi obeh prizadetih strank sta sicer omejili pomen te zveze, toda obsodili je nista. Vsi večji listi iz notranjenosti pa naglašajo velikansko važnost tega dogodka in ne izključuje možnosti, da bi se iz te čisto krajevne in še nepolitične pogodbe znašla izcimiti splošna zveza med obema strankama po vsej državi.

Kremenjska pogodba bo prišla v pretres v vodstvih obeh prizadetih strank, ki bosta zavzeli načelno stališče. Vred tega bo postala notranja kriza v socialistični stranki, ki jo zopet ostra. Ljudske množice, ki sestavljajo to stranko, so postavile vodstvo na razpotje. Stranka se bo morala odločiti. Nevarnost novega razkola bo velika. Jasno pa je, da zahtevajo interesi organiziranega delavstva, da kreni stranka v celoti po novi poti izkoriščanja svoje moči. Serrati-jev idealizem in »čisti socializem« se bo skoraj gotovo moral ukloniti pred stvarnimi potrebami in zahtevami širokih socialističnih množic.

Razporeženje za skupni nastop in sodelovanje med popolarji in socialisti je na obeh straneh z vsakim dnem večje. »Corriere d'Italia« je sicer svaril te dni pred prenapljenimi zaključki, toda obenem je napisal tudi sledeče značilne besede: »Ne tajimo pa, da bi zopetno vzplamenje fašistovskih nasilij proti popolarom in tudi katoličanom znalo povzročiti v državi koristen izpremembo, o katerih se do večerj nikomu niti sanjalo ni.«

Tako se polagoma razodeva to velevažno in velikopotezno gibanje. Mi Slovani v Italiji, ki smo sami občutili na svojem narodnem telesu vso strahoto fašistovskih nasilij in požigov, ga moramo skrbno in pazljivo zasledovati.

sednik izjavil, da je njena podlaga zvestoba v prijateljstvu z zavestnimi državami. Prijateljstvo med Italijo in Anglijo je starodavno, s Francijo vežejo Italijo skupne stare slave in plemenski krl. Nasproti premagancem ne goji Italija nikakega sovraštva. Njeno razpoloženje nasproti Nemčiji, ki je bila in bo v bodočnosti faktor kulture in napredka, je njeno razpoloženje najboljšo.

Svojo politiko nasproti Rusiji hoče Italija postaviti na podlago liberalizma. Ne namerava se vmešavati v njene notranje zadeve. Sklenila je z njo trgovski dogovor, kateremu bodo sledili lahko drugi.

Na Reki je bil zadnje dni moten mir in red. Mi promatrmo reško vprašanje s čisto italijanskim razpoloženjem — je poudaril Facta — toda to razpoloženje nas ne sme oddaljiti od poti lojalnega spoštovanja naših mednarodnih obvez. (Odobr.)

S kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev — je nadaljeval Facta — nameravamo vpostaviti odnose dobrega sosedstva in koristnih trgovskih stikov. V ta namen hočemo nadaljevati in zaključiti pogajanja za rešitev še spornih vprašanj izvršitve rapalske pogodbe, da morete obe državi prijateljsko in izdatno sodelovati na gospodarskem polju.

Sosedna država je član zbora držav, ki jih Italija gleda s simpatijo in s katerimi želi sodelovati za utrditev miru in vzpostavitev rednejših gospodarskih razmer v vse nasledstvene države. Posebno smo pomagali in bomo pomagali Avstriji pri njenem delu za rešitev iz gospodarskih težkoč.

Z vsemi drugimi državami živimo prijateljski. S severno ameriško republiko smo vzpostavili nedavno zelo prijateljske odnose. Upajamo, da prinese naše gospodarsko in trgovsko sodelovanje z Ameriko dobre sadove.

Ministrski predsednik se je dotaknil tudi drugih vprašanj, kakor predstoječe mednarodne konference za vzhodno vprašanje v Parizu, kjer bo Italija branila svoje interese; konference v Genovi, za katero se vrže živahne priprave in vprašanja Libije, kjer namerava Italija vzpostaviti mir.

Poročilo o raznih drugih notranjih vprašanjih je Facta naznanil, da je De Nicola predložil demisijsko kot predsednik zbornice. Prosil je zbornico, naj izrazi željo, da bi umaknil svojo demisijo. Govor ministrskega predsednika je bil sprejet z odobravanjem.

Otvoritev senata
RIM, 15. Danes se je otvoril senat. Ministrski predsednik je med burnim odobravanjem ponovil svoj govor v zbornici.

Imenovanje ministra za osvobodene pokrajine. — Salata — skoraj minister

RIM, 15. Z večeršnjim kr. odlokom je bil imenovan sen. Maggiorino Ferraris za ministra za osvobodene pokrajine.

To imenovanje zaključuje celo vrsto pogajanj za ureditev upravnega vodstva novih pokrajin, ki so bila tudi vzrok, da si je Facta pri rešitvi zadnje vladne krize pridržal začasno portfelj za osvobodene pokrajine. Takoj po odstopu Bonomija je prišlo namreč v ospredje vprašanje ministrstva za nove pokrajine. Posebno so popolarji z ozirom na reformo birokracije zahtevali, da bi se ustvarilo skupno ministrstvo za osvobodene in nove pokrajine, čemur se je pa De Nicola, ki je takrat reševal vladno krizo, odločno uprl, ker je poleg ministrstva za osvobodene pokrajine nameraval odpraviti tudi ono za industrijo, katerega trajanje do 30. junija je bilo itak že določeno po zakonu.

Do odločnitvi De Nicole so se popolarji vedno iznova zlaglaševali pri njegovih naslednikih s svojimi predlogi za ustanovitev kakšnega upravnega organa za nove pokrajine, ki bi imel lastnost ministrstva. Prišel je Facta, kateremu se je posrečilo sestaviti novo vladno. Popolarji niso zgubili izpred oči našega problema in so zahtevali od ministrskega predsednika združenje portfeljev osvobojenih in novih pokrajin pod enotno ministrstvo. Temu nasproti pa so nastopile druge stranke, tako da je Facta pridržal začasno ministrstvo za osvobodene pokrajine v svojih rokah. Nasprotniki načrta popolarcev menijo, da ne rabijo nove pokrajine nikakega ministrstva v Rimu, niti posebne urada s političnimi funkcijami. Politika naj ostane v rokah komisarjev.

Sedaj je bil torej imenovan minister za osvobodene pokrajine in treba je bilo urediti istočasno vprašanje političnega vodstva novih pokrajin. Na eni svojih zadnjih sej je ministrski svet sklenil, da ostane osrednji urad za nove pokrajine to, kar je bil do sedaj. Predstojnik tega urada, ki je istočasno predsednik osrednje posvetovalne komisije, se bo udeleževal ministrskih sej, ko se bo razpravljalo o zadevah tičočih se novih pokrajin. Dalje bo ministrski predsednik doletel, da bo moral biti vsak zakonski načrt najprej izročen ministrskemu predsedništvu, ki ga bo sporazumno z osrednjim uradom ali osrednjo komisijo za nove pokrajine predložilo ministrskemu svetu v odobrenje.

Take Jonescu o romunski politiki
BOLONJA, 15. »Resto del Carlino« objavlja pogovor svojega benečanskega dopisnika z bivšim romunskim ministrskim predsednikom Take Jonescu, ki je te dni prišel v Benetke. Take Jonescu je iz-

javil, da se bo mudil v Italiji kvečjemu kakih 6 tednov. Iz Benetk bo šel v Napoli, nato v Rim, Firenze, Cadenabbio, a končno na Komsko jezero, kjer se bo ustavil kakih 20 dni.

Glede poroke kralja Aleksandra je Take Jonescu izjavil, da se bo poroka vršila med 5. in 16. julija. Naši odnosi z Jugoslavijo — je pripomnil Take Jonescu — so postali boljši kot kdaj prej, posebno zaradi tega, ker je Jugoslavija ena držav Male entente. Poljska, Romunska, Čehoslovaška in Grčija, ko se bo vrnil v njene meje mir, bodo tvorile z Jugoslavijo petorozvezo.

Glede zadnjih volitev na Romunskem je Take Jonescu potrdil, da je dobil Bratianu, sedanjim ministrski predsednik ogromno večino. Kar se tiče italijanskih trgovinskih odnosov z Romunsko, je bivši romunski ministrski predsednik izjavil, da so dobri, posebno v kolikor gre za izmenjavanje romunskega žita z italijanskim bombazem.

Z Rusijo nima Romunska ne trgovskih ne političnih stikov. »Hočemo se pogajati s sovjetsko vlado«, je izjavil Take Jonescu. Besarabsko vprašanje, ki bi je hoteli zopet spraviti na dnevni red, je za nas izven razprave. Ne brigamo se več zanj, ker je bilo rešeno v mirovni pogodbi.

Take Jonescu ne pričakuje mnogo od genovske konference, ker gre za zelo zapletena vprašanja, o katerih se bo na njej razpravljalo in ker se bodo morali zavezniški pogajati s sovjetsko vlado.

Tragična smrt danskega letalca Harris
Lansena

TURIN, 15. V nedeljo je našel tukaj tragično smrt znani danski letalec Harris Lansena. Harris je v nedeljo prvič nastopil v Italiji. V drugih državah je nastopil uspešno kakih sedemdesetkrat. V nedeljo je moral izvršiti glavno točko programa: polet s padobranom. Med silnim navdušenjem občinstva — na letališču Ansaldo je bilo zbranih kakih 30.000 ljudi — se je Harris dvignil ob 17.30 v zrak z aeroplanom, ki ga je vodil letalec Lovadina. S Harrisom je vstopil tudi pomočnik, da mu pomaga, ko se bo vrnil iz aeroplana. Še preden se je bil dvignil, je Harris izročil odvetniku Levija svojo uporoko, ki je bila prstan, ki ga je snel s prsta. V tem preslednem delu je Harris nekoliko prebledel, kakor bi bil stutlil, da se ne bo vrnil več živ ... Aeroplan je hitro dosegel višino 1200 metrov. Napetost med občinstvom je dosegla višek, ko je stopil Harris visoko v zraku na krilo aeroplana in se pripravljaj na skok. Toda nenadoma se je začel aeroplan spuščati, ne da bi bil Harris odskočil, in se je končno spustil na tla. Poneže se je izvedelo, da je bil Harris v zadnjem hipu zapazil, da pri padobranu nekaj ni v redu in se je zato držal na krilu aeroplana, dokler se ta ni spustil na tla.

Napaka na padobranu je bila kmalu popravljena in Harris se je zopet dvignil z aeroplanom v zrak: zadnjič. Videli so ga, kako je izstopil v višini 1800 metrov iz aeroplana in se vrnil v globino. Prizor, ki se je odigral v tem hipu, bo ostal večno v spominu vsem, ki so ga videli. Harris je padal z bliskovito naglono kakih 200 metrov, toda padobran se še ni bil odprl. Občinstvu je zastala vsled razburjenosti sapa. Kar naenkrat pa se je padobran naglo odprl in v istem hipu tudi popolnoma raztrgal. Ubogi Harris je padel z vedno večjo silo proti zemlji. Padel je s tako silo, da se je zaril v tla. Zdravniki, ki so takoj prhiteli na lice mesta, so ga našli vsega polomljenega. Njegovo truplo je bilo odpeljano na univerzo. Mesto, kamor je padel, je občinstvo napolnilo s cveticami ...

Ogoljšan tihotapec
POSTOJNA, 14. Nedavno sta bila v Postojni aretirana neki strojevodja južne železnice in njegov kurjač. Nek znan tihotapec jim je izročil za pokrdrti milijon zlata, da mu ga prepeljeta v Postojno. Obhujbil jima je 60.000 kron nagrade. Ko sta se pripeljala v Postojno je zahteval tihotapec od njiju denar, toda moža sta izjavila, da ga nimata. Tihotapec ju je dal nato aretirati. Govori se, da so na Planini ustavili vlak in da je eden od njiju tam denar ponudil zakopal.

Jugoslavija
Železnica Krupa - Bihać

BELGRAD, 14. Trgovinski minister Vilović je razložil prometnemu ministru Staniću potrebo dograditve železniške proge Krupa-Bihać v severozapadni Bosni. Prometni minister je izjavil svojo pripravljenost za izvršitev še preostalega dela te proge in dostavil, da ima na razpolago za dograditev že kredit 25 milijonov Din. Z delom se prične že prihodnje dni, ako bo le vreme dopuščalo.

Čehoslovaška
Jugoslovanski poslanik o Mali ententi in Reid

PRAGA, 14. »Venkov« objavlja razgovor z jugoslovanskim poslanikom dr. Vošnjakom o Mali ententi in Poljski in o češkem vprašanju. Dr. Vošnjak je med drugim izjavil: »Postranska stvar je, ali imenujemo Malo entento četverozevo ali ne, najvažnejše je, da je Poljska proglasila svojo pripadnost v interesno sfero Male entente. Ustvariti se mora namreč močna in zdrava konstruktivna politika, ki bo

onemogočila vsak povratek starega režima«.

»Kar se tiče Reke, je ni mogoče odcepiti od njeneke jugoslovenskega zaledja. D'Annunzio je s svojo avanturo popolnoma upropastil njeno trgovino. Predaja mesta Italiji bi pomenila prekršitev rapalske pogodbe, kar bi povzročilo nove komplikacije, kajti jugoslovenska vlada bi v kaj takega nikdar ne privolila«.

Semenj v Pragi

PRAGA, 15. Kakor smo že poročali, se je 12. t. m. svečano otvoril četrti mednarodni semenj vzorcev v Pragi. Semnja se udeležuje čez 2200 razstavljalcev (precejšnje število prošenj za udeležbo se je moralo radi pomanjkanja prostora odbiti). Potek semnja dokazuje, da si praški semenj ni pridobil samo zanimanje srednjeevropskih trgovinskih krogov temveč da je na svetovnem glasu. Kjerkoli je poznana razvita čehoslovaška industrija, vlada za praški semenj veliko zanimanja.

V prestolici Čehoslovaške je sedaj vse polno Nemcev, Jugoslovenov, Avstrijcev, Holandcev, Francozov, Amerikancev, Japoncev itd., ki vsi pridno kupujejo. Do sedaj je bilo naznanjenih jako veliko in zelo obsežnih transakcij, zlasti v tkaninah, v steklu, v strojih, posebno v poljedelskih strojih, v elektrotehničnih aparatih itd.

V Prago je prišla te dni litovska delegacija, sestavljena iz zastopnikov ministrstev: zadrug, bank in velikih trgovskih hiš. Delegacija ima nalogo, da ustvari med obema državama trgovinske stike.

V mestni hiši v Pragi se je začela čehoslovaško - jugoslovenska trgovinska konferenca.

Paraliza ozdravljiva?

PRAGA, 14. Profesor dr. Oskar Fischer, znani psihiater, je na večeršnjem zborovanju zdravniškega združenja poročal, da se mu je posrečila sestava leka proti paralizi. Poročal je, da je pri paralizi in pri jetiki hrbtniškega mozga v lahkem štadiju dosegel popolno ozdravljenje, medtem ko je v sicer že popolnoma brezupnih slučajih dosegel izlečenje v toliki meri, da so se pacienti mogli vrniti v družabno življenje in v svojemu poklicu.

Bolgarska
Shod Bolgarov in Tracijev

SOFIJA, 15. Tukaj se je vršil velik shod beguncev iz Tracije. Shoda se je udeležilo več tisoč manifestantov. Sklenila se je resolucija, v kateri se opisuje položaj, kakor ga je ustvaril grški režim v Traciji, ki je prisilil 250.000 Bolgarov, da so se izselili na Bolgarsko. Resolucija, ki govori v imenu teh 250.000 Bolgarov, zahteva, da mora dovoliti Grčija tem Bolgarom povrnitev na dom, in sicer z jamstvom velikih vlasti. Razen tega zahteva resolucija avtonomijo v Traciji pod pokroviteljstvom Zveze Narodov. Resolucija se je predložila zastopnikom Italije, Francije, Anglije in Zedinjenih držav.

Poljska
Čičerina nota Poljski

VARSAVA, 14. Iz Moskve javljajo: Čičerin je poslal poljskemu poslaniku noto, v kateri ga opozarja, da se je rovarjenje belih gardistov v Rusiji v zadnjem času vsled poljske podpore znatno ojačilo in da je po četah Petljure, Balakoviča, Berenikina in drugih mir v Rusiji resno ogrožen. Čičerin izjavlja v noti, da bo v slučaju novih vpadov v Rusijo sovjetska vlada odredila protiožrebo in ravnala tudi z redno poljsko vojsko kakor z iregularnimi vojniki.

Baltiške države
Konferenca baltičnih držav

BERLIN, 15. Konferenca baltičskih držav, ki se je otvorila v ponedeljek v Varšavi, je izdelala svoj delovni program. Določil se bode načrt za skupno politiko baltičskih držav na genovski konferenci. Glavni skupni interes teh držav obstaja v tem, da bodo zahtevale potom mednarodnih pogodb garancije proti vsem ugovorom, ki jih bi Rusija znala v bodočnosti dvigniti proti pogodbam, ki so jih baltičske države sklenile s sovjetsko vlado.

Nemčija
Sestanek treh internacional v Berlinu

CURIH, 15. Dne 25. t. m. se bodo sestali v Berlinu zastopniki treh internacional: amsterdamske, dunajske in moskovske. Tu se bo sklepalo o sklicanju svetovnega kongresa pod vodstvom druge in tretje internacionale v zvezi z dunajsko, ki je znana pod imenom »internacionala dve in pol«. Ideja za sklicanje tega socialno-komunističnega sestanka je vzšla na zadnji konferenci v Frankobrodu. Po zašlugu Radeka so se sicer polegla nasprotstva namram politiki Moskve, vendar bi bilo upanje na skupno delovanje vseh treh internacional prenapljeno.

Anglija
Egiptovsko vprašanje v angleški doljni zbornici

LONDON, 15. Včeraj je razpravljala doljna zbornica o vladni politiki v Egiptu. General Townshend je poudarjal, da bi bila opustitev Egipta skrajna neumnost, čemur je Chamberlain ugovarjal, da je edino general Allenby pristojen za določanje ukrepov proti Yacul paši. Chamberlain je tudi izrazil prepričanje

Italija

Otvoritev zbornice. — Izjave ministrskega predsednika o vprašanjih notranje in zunanje politike. — Reško vprašanje in rapalska pogodba. — Demisijska De Nicole

RIM, 15. Danes ob 15 se je otvorila zbornica. Sejt je predsedoval Pietravallo. Po odobritvi zapisnika prejšnje seje je vstal novi ministrski predsednik Facta, ki je naznanil zbornici sestavo nove vlade in nato takoj prešel na svoj programski govor. Poudarjal je, da se je bila dežela za začela povpraševati, kako je to, da zbornica, ki je komaj izšla iz volilnega boja, rabi toliko časa za sestavo vlade. Da se naredi temu konec, je bilo potrebno, da se razne skupine zbornice srečajo in da se podvržejo konstitucionalnim zakonom. Prekinitev parlamentarnega dela v kakršnikoli obliki je nedopustna. Sestavila se je tako koncentracijska vlada, ki odgovarja sedanjemu času in sedanjim potrebam.

Ministrski predsednik je nato prešel na vprašanja notranje politike. Poudarjal je, da je v prvi vrsti potreben državni mir. Cilj vlade je torej pomirjenje pod vsako ceno. Želja po pomirjenju je želja vseh in vlada bo uporabila vsa sredstva, ki jih ima na razpolago, da udeleži to splošno željo. Država dobi toliko večjo moč, v kakor dokazuje, da je njeno geslo: absolutna enakopravnost in pravica, enaka odgo-

vornost nasproti kršenju javnega prava. Najstrožja nepristranost in izvrševanje zakona ustvarja treznost in zaupanje. Politiki in upravni organi ne morejo slediti drugačnim načelom in vlada upa, da se to ne bo zgodilo. Vlada hoče na vsak način — je poudarjal Facta — da se ne potepeta najvišje načela pravičnosti in popolne nepristranosti in bo skrbno pazila, da se to ne zgodi. Vsem svobodom bo dana prostost razvoja v mejah zakonov.

Edino če zavladu v državi mir, se bodo mogla reševati tolika vprašanja, ki zahtevajo nujno rešitev. Gre predvsem za vzpostavitev rednega političnega, finančnega in gospodarskega stanja.

Vlada se ne more odreči dohodkov, ki jih dovoljujejo državni zakoni, treba pa je napeti vse sile, da se naredi konec izrednim razmeram. Posebno važno je vprašanje poimenosti vrednostnic, o katerem je parlament že izrazil svoje mnenje. Vlada se ne more odreči zahtevam nasproti temu tako ogromnemu bogastvu na premičnih, ki se je toliko časa odtegovalo svojim dolžnostim. Sprito sedanjega stanja narodnega gospodarstva pa bi bile morda primerne nekatere izpremembe v izvajanju zakona s tem, da se prepusti na voljo sprememba vrednostnic v poimenske in s tem, da se tistemu, ki se ne odloči za poimenoost, naloži gotov davok.

Glede vnanje politike je ministrski pred-

Da bo zbornica odobrila vladno postopanje v Egiptu.

V zbornici lordov je Curzon zelo ostro nastopil proti demisioniranemu indijskiemu podkralju Montaguju, ki je dosti doprinesel k sedanemu kritičnemu položaju v Indiji.

Pomirjenje na Irskem.

BELFAST, 15. Maršal Wilson je poslal Sira Jamesa Craiga na Irsko, da ukrene vse potrebno za vzpostavitev reda v Belfastu. Ministrski predsednik je obljubil, da bo dal izvršiti vse, kar se po maršalu Wilsonu zdelo potrebno za doseg miru na Irskem. V mesecu januarju je bilo v Belfastu ubitih 80 oseb.

Proračun za vojsko in mornarico za leto 1922—1923.

LONDON, 15. Proračun za vojsko za finančno leto, ki se prične s 1. aprila t. l., znaša 62,300.000 sterlingov nasproti 93,714.000 sterlingom v finančnem letu 1921—1922. Načrt predvideva 152.000 mož nasproti 201.127 v preteklem letu. Proračun za mornarico za prihodnje leto znaša 74.883.700 sterlingov nasproti 82.479.000 v letu 1921—1922. Načrt za mornarico predvideva 98.500 mož, dočim je znašalo število mornarjev v preteklem finančnem letu 118.500. Od 20 enot, ki se imajo po washingtonskem dogovoru razdeliti, je zapadlo že 9 svojih usodi. V obče se mornarica skrči, zlasti glede torpedov.

Vstaja v Transvalu

JOHANNESBURG, 14. Železnica, ki veže Pretorijo z Genninstonom, je zopet v rokah vladnih čet. Vstasi niso mogli vzdržati navala svojih nasprotnikov ter so se umaknili proti zapadu. S številnimi drugimi ujetniki so izgubili tudi svojega poglavarja Brakona.

Amerika

Besedilo ameriške note o konferenci v Genovi

WASHINGTON, 15. Besedilo note, ki je izročil minister vnanjih stvari Hughes italijanskemu poslaniku sen. Rolandi-Ricciju in se tiče vabila Zedinjenih držav na konferenco v Genovo, se glasi:

»Imam Vam čast naznaniti prejem note V. E., ki vsebuje povabilo vlade Zedinjenih držav k udeležbi na gospodarski in finančni konferenci v Genovi, katere se ima sestati po sklepu zaveznikih držav na konferenci v Cannesu dne 6. januarja. Prejel sem tudi dve zadnji notii o ameriški delegaciji, o vprašanju, ki bodo na dnevnem redu in o odgovorih konferenci.

Vprašanje ameriške udeležbe na konferenci smo proučevali z največjo pozornostjo že od časa, ko smo dobili prvo noto V. E. Gotov sem, da V. E. razume, da se mora vlada Zedinjenih držav globoko zanimati za vsako konferenco, od katere se pričakujejo primerni ukrepi za gospodarsko obnovo Evrope, ne samo, ker vroče želimo povrniti blagostanja med narode, ki so že pretrpeli toliko škode od vojne, temveč ker je tudi jasno, da se svetovni položaj ne more izboljšati, dokler se ne izboljšajo evropske razmere.

S takimi čustvi simpatije in z največjim odporom proti zanižanju podpiranja vsakega poizkusa, ki gre za tem ciljem, je vlada Zedinjenih držav proučila sklepe v Cannesu in seznana vprašanj, o katerih se bo razpravljalo na konferenci v Genovi. Žal mi je obvestiti V. E., da nas je to skrbno proučevanje dovelo do sklepa, da predlagana konferenca ni čisto gospodarska konferenca. Izključena so iz njenega dnevnega reda nekatera vprašanja, ki se morajo zadovoljivo rešiti, ker drugače bodo še nadalje trajali prvotni vzroki gospodarskega nereda. Gre torej za konferenco izrazito političnega značaja, katere Zedinjene države ne morejo podpirati. Vlada Zedinjenih držav ne more kar tako mimo jasno izražene volje ameriškega naroda, ki je — kakor je že dovolj dokazal — sklenil pomagati pri pomaganju gospodarske obnove Evrope, a se ne more brez potrebe vtikati v evropska politična vprašanja.

Treba je tudi pripomniti, v kolikor gre za Rusijo, da ta vlada želi narediti vse mogoče za pospešitev blagostanja ruskega naroda in zasleduje zelo pazljivo in s prijateljskim razpoloženjem vsak korak nasproti vzpostavitvi boljšega gospodarskega stanja, ki bi omogočilo Rusiji vzpostavitev njene proizvodne zmoglosti. Toda ta cilj se po mnenju te vlade ne bo mogel doseči, dokler ne bodo delovali v tem zmišlu tisti, ki so glavni krivci sedanjega gospodarskega nereda v Rusiji.

Ta vlada smatra tudi, in upam, da se s tem njenim mnenjem strinjajo tudi vlade, ki so sklicale konferenco, da bi se ne smele v interesu Rusov in vseh drugih držav ukreniti nič za doseg gospodarskih koristi v Rusiji, ki bi ne bile v skladu z njeno gospodarsko močjo, dokler se ne vzpostavi podlage, potrebne za oživiljenje produkcije v Rusiji. Te podlage je omenila vlada Zedinjenih držav v javni izjavi z dne 25. marca 1921. Brez teh podlag bi bilo po mnenju te vlade vsaka razprava o gospodarski obnovi brezuspešna.

Ta vlada se torej ne namerava udeležiti predlagane konference, upa pa iskreno, da se bo posrečilo pripraviti tla za eventualno pretresanje in reševanje temeljnih gospodarskih in finančnih vprašanj, ki se tičejo evropske obnove, katerih rešitev je zelo nujna.

Zedinjene države zahtevajo svoj delež. LONDON, 15. Agencija »Reuter« je prejela iz Washingtona: Iz zanesljivega vira se zagotavlja, da ni ameriška vlada nič kaj razpoložena dovoliti, da bi se razdelilo plačilo Nemčije na račun reparacij, ne da bi dobile Zedinjene države svojega deleža. Na podlagi določb premirja so ostale ameriške čete v porenskih pokrajinah na izrečno zahtevo zaveznikov. Ameriška vlada je pokazala skrajno popustljivost s tem, da je skušala na čim pristranski način se

podginiti z zavezniki. Če je ameriška vlada storila pretekle teden korake pri vnanjih ministrstvih zaveznikih držav, se je to zgodilo edino radi tega, ker so imele v Ameriko došle vesti tendenco, da zavezniki države ne nameravajo upoštevati Zedinjenih držav. Toda vlada Zedinjenih držav si hoče ohraniti pravice, ki jih jim dajajo mirovne pogodbe.

Proračun za vojsko za tekoče leto. WASHINGTON, 14. Proračunski načrt Zedinjenih držav predvideva skrajšitev vojske na 50.000 mož in 1000 častnikov. Proračun za tekoče leto znaša 266 milijonov dolarjev, je torej za 116 milijonov nižji nego je bil lani.

Reka

Vojaška diktatura na Reki

REKA, 15. Včeraj je skupina oboroženih ljudi zasedla občino. Nekoliko častnikov je kmalu nato zasedlo prostore odbora za narodno obrambo. Častniki so se ustanovili v vojaški svet, ki je izdal na meščanstvo proglas, v katerem naznanja, da je prevzel oblast na Reki, ker je odbor za narodno obrambo že dovršil svojo nalogo. Poveljnik vojaškega sveta je Ernest Carbruno, ki si bo zbral še dva sotrudnika in pripravil vse potrebno za sestavo zakonite koncentracijske vlade, katere mora biti

Nezaslišano nezakonito preganjanje jugoslovenskega jezika na naših sodiščih

(Iz pravnih krogov.)

Na interpelacijo našega poslanca Dr. Wilfana glede rabe slovenskega in hrvaškega jezika na sodiščih v Julijski Krajini je kr. justično ministrstvo v Rimu odgovorilo meseca oktobra lanskega leta, da se ni izdala nobena naredba, katere bi za branjevala narodnim manjšinam, nahajajočim se v deželah priključenih Italiji, rabiti svoj jezik pred sodnimi ali prejštoječih določbah, katere se niso nikakor izpremenile. Ostale so torej v veljavi prejšnje jezikovne navedbe, katere določujejo, da se imajo stranke in njih pravni zastopniki posluževati na sodnih ali prejštoječih določbah, med katere spadata v Julijski Krajini, kjer prebiva okrog pol milijona Hrvatov in Slovencev, ki tvorijo v tej krajini večino prebivalstva, brez dvojbe tudi slovenski in hrvaški jezik.

Kdor ima pred očmi omenjeni odgovor najvišje justične upravne stopnje, mora misliti, da se torej našemu narodu ne krati pravice do rabe svojega jezika in da je ostalo vse pri starem. A kako je v resnici? Kmalu po zasedbi je poveljnik vojne mornarice v Pulju kratkoma zapovedal, da je v okrožju, spadajočem pod poveljništvo vojne luke v Pulju, torej posebno na okrajnih sodiščih v Pulju in bližnjih ter na okrožnem sodišču v Pulju, sodni jezik izključno italijanski. In te navedbe vojnega oblastva se omenjena sodišča krčevito držijo, ne menec se za pravice hrvaškega prebivalstva v Istri.

Državno pravdnništvo v Trstu je slovenski oziroma hrvaški jezik popolnoma izključilo iz svojega urada; napravila obtožnice izključno v italijanskem jeziku in tako dobivajo obtoženci v izključno slovenskih okrajih italijanske obtožnice, od katerih ne razumejo besedice. To ima za posledico, da se v kazenskih stvareh ne vrši več nobena razprava v slovenskem jeziku. Sicer pa je to tudi radi tega nemogoče, ker se skoraj vselej kazenski senati na deželnem sodišču v Trstu tako sestavljajo, da ne razumejo vsi sodniki slovenskega oziroma hrvaškega jezika. Vseled tega imamo sedaj na deželnem sodišču v Trstu proti slovenskim obtožencem, ki ne razumejo besedice italijanskega jezika, kazenske razprave v italijanskem jeziku s pomočjo tolmača, izbranege navadno izmed sodnih slug. Ali nesrečni obtoženec razume kaj ali nič od razprave, je postranska stvar, glavno je, da se vrši vse v italijanskem jeziku, kakor da bi bile kazenske razprave ne radi obtoženca, ampak zaradi italijanskih časopisov, kateri napolnjujejo predale s poročili o kazenskih razpravah. Da izgubi na ta način kazenska razprava moralni vpliv na obtožene stranke, da se pri tem direktni vpliv izpovedi priča na sodnike izgublja in da je pri tem dana možnost sodnim zmotam, je jasno. Le s tuji bi se smelo postopati tako, ne pa z domačini.

Sodišča v Trstu in v Istri so začela potem polagoma izdajati na slovenske ali hrvaške tožbe rešitve in povabila na prve naroke izključno v italijanskem jeziku, pač v prvi vrsti radi tega, ker proti takim sodnim sklepom ni dopusten noben poseben pravni lek.

Deželne sodišče in trgovsko sodišče v Trstu sta proti pravicam slovensko hrvaške narodnosti, bivajoče v njih okrožju, šla še dalje. Predsedništva teh sodišč ne dajajo namreč več sodnikom za razprave zapisnikarjev, ki bi bili zmogni slovenskega ali hrvaškega jezika, in radi le italijanskih zapisnikarjev ni moč slovensko in hrvaško razpravljati, četudi vsi sodniki razumejo te jezike in četudi stranke žele v tej jezikih razpravljati.

To je gotovo radikalno sredstvo za odstranitev slovensko-hrvaškega jezika iz sodnih uradov, a je ravno tako gotovo nezakonito in prepuščamo javnosti, naj presodi, če je dostojno za sodnje, da se poslužujejo takih sredstev.

Dolžnost predsedništva je omogočiti zakonito postopanje v pravnih, torej tudi omogočiti strankam, da se zamorejo posluževati svojih pravic, torej govoriti pri razpravah v slovensko-hrvaškem jeziku. Z neizpolnjevanjem teh dolžnosti se krati

ustanovljena še pred sestankom konferencie v Genovi, da se Italija ne bo morala udeležiti te konference z odprtim reškim vprašanjem.

V mestu in okolici je bilo proglašeno izredno stanje.

Grška

Nova grška vlada sestavljena.

ATENE, 15. Gunaris je sestavil novo vlado tako-le: Gunaris predsedništvo in sodstvo; Baltazzi zunanje stvari; Theotokis vojno; Protopapadaki finance.

Turška delegacija pojde v Rim

LONDON, 15. Yussuf Kemal bej je izjavil zastopniku agencije Havas, da misli ostati v Londonu le nekaj dni. Turška delegacija pojde na to v Rim, kjer se bo pogovorila z italijanskimi državniki. Yussuf Kemal je zanikal vest, da bi bil on pooblaščen od angorske vlade za udeležbo na genovski konferenci, tudi če bi Turčija ne bila uradno povabljen.

Preobilica zlata v Švici

PARIZ, 15. Časopisi poročajo iz Zeneve, da ne sprejema več državna banka v Švici zlato v zastavo za posojila. Tudi se ne bo za delj časa prevzemalo zlata za kovanje denarja. Kljub preobilici zlata se vendar gospodarska kriza ni še zboljšala.

viči povprašuje, ali so sodišča za potrebe ljudstva ali pa za razširjevanje italijanskega jezika.

Če se bo na ta način, kakor hoče omenjeni sklep deželnih sodnih svetnikov, postopalo z našim narodom, ki je sicer manjšina v Italiji ne pa v Julijski Krajini, bo to tudi zamolgo vplivati na razmere Trsta z jugoslovenskim zaledjem, kar gotovo ne bo v korist nikomu, najmanj pa Trstu, kateri bo z izključno italijanskim sodnim jezikom, še bolj izoliran nego je že sedaj, ne malo po zaslugi fašistov in italijanskih nacionalistov.

Glavno pa je, da se s teptanjem in zatiranjem jezikovnih pravic jugoslovenskega ljudstva na sodiščih kvari zaupanje ljudstva do sodnih in ugled sodnih in tako škoduje pravici sami. In to so storili gospodje sodni svetniki s svojim navedenim sklepom, ne upoštevajoč reka: »Justitia fundamantum regnorum«.

Mednarodna konferenca

Bonomi, Briand in Lloyd George so sklenili v Cannesu, da se skliče mednarodna konferenca v Genovo, na katero so privikar povabili tudi zastopnika sovjetske Rusije. Ta konferenca bi morala rešiti skrajno zamotani gospodarski in politični položaj, ki je nastal po vsem svetu po svetovni vojni.

Ze v samem začetku je bilo jasno, da bo treba premagati precej ovir, predno bodo zastopniki kapitalističnih držav sli skupni posvetovalni mizi s zastopniki revolucionarne Rusije. In res je že sama objava sklepa o genovski konferenci povzročila ministrsko krizo na francoskem; Briand je moral odstopiti svoje mesto predstavitelju najbolj sovniščne in Rusiji smrtno sovražne struje na francoskem, Poincaréju. Kmalu za njim je odstopil, tudi italijanski ministrski predsednik Bonomi, ki je napravil meso nekoliko bolj nazadnjaški vladi Facte, najtesnejšega prijatelja in somišljenika starega lisjaka Giolittija.

Da se bo Facte mnogo lažje razumel z reakcionarnim Poincaréjem nego reformisti Bonomi, dokazuje že dejstvo, da je hotel na konferenco poslati senatorja Tittonija, diplomata stare šole, iz predpotopne dobe (t. j. dobe pred svetovno vojno), ko so se mednarodna vprašanja reševala od izbrane gospode brez vsakega obzira na javno mnenje.

Od vseh treh, zgoraj navedenih začetnikov genovske konference je ostal na pozornici edino le še Lloyd George, a tudi njemu se že jako nevarno majajo tla pod nogami in je jako dvomljivo, ali dočaka kot angleški ministrski predsednik genovsko konferenco. Glavni nasprotnik te konference je Poincaré, ki gotovo ne more pozabiti, da je bil ob izbruhu svetovne vojne predsednik francoske republike in je kakor tak vodil na vrvi ruskega medveda, ki je plesal po njegovi volji in skoraj popolnoma izkravdal na izključno korist Francije. Rnski medved pa je slednjic naveličal svoje neuhvalne in sramotne vloge, se iztrgal iz suženjstva evropske gospode in hoče živeti svoje lastno svobodno življenje. Seveda ne more to ugajati gospodu Poincaréju in vsem tistim, ki stoji za njegovim hrbtom, kateri so se mastno redili na račun ruskega medveda.

Ako se Poincaréju posreči s pomočjo diplomatičnih intrig izpodrinuti še Lloyd Georgea, potem se mu ni treba več bati genovske mednarodne konference, ker bo on tam glavni odločujoči činitelj in bo že poskrbel za to, da postane ta konferenca ravno nasprotno od tega, kar so zamislili Bonomi, Lloyd George in Briand, kar pomeni da bi ostal svetovni položaj neizpremenjen in da bi mi zaman čakali na rešitev današnje neznozne gospodarske krize.

Tudi ameriška vlada ne gleda s prijazenimi očmi na nameravano mednarodno konferenco, a iz popolnoma drugih razlogov nego vladajoči krogi v Franciji. Vlada Zedinjenih držav S. A. je izjavila, da ne pojde na konferenco in je dala razumeti, da ne pojde zato, ker ne more brisati tirjav nasproti svojim evropskim dolžnikom, ki da se niso nič potrudili, da bi po vojni uredili svoje finance in pokazali vsaj dobro voljo za poplačanje vojnih dolgov. Amerika namreč ve jako dobro, da bi Anglija, Francija in Italija zahtevale na konferenci od nje, naj jim odpusti vojne dolge.

Vprašanje vojnih dolgov igra zelo važno vlogo v vladajoči gospodarski krizi in okoli njega se suče pravzaprav vsa današnja politika. Velešile se z ozirom na vojne dolge dele v tri skupine. V prvi skupini imamo Nemčijo in Rusijo, od katerih hoče zmagovalci »Sporazum« iztisniti lepo svoto milijard, da bi z njimi zaplaval svoje finance; v drugi skupini je »Sporazum« t. j. Anglija, Francija in Italija, ki nastopajo kakor upniki nasproti prvi skupini in kot dolžniki nasproti Ameriki. Razen tega ima »Sporazum« tudi medsebojne obveze in sicer je Italija dolžna Franciji in Angliji, Francija pa Angliji. Slednjici prihaja Amerika, ki nastopa kakor upnik nasproti »Sporazumu«.

Ako upoštevamo medsebojni položaj teh treh skupin, nam je takoj jasno, da bi si države »Sporazuma« popravile svoje finance lahko na dva načina, in sicer prvič, ako bi dobile od Nemčije in Rusije zahtevane milijarde, in drugič, ako bi jim Amerika odpustila njih vojne dolge. Splošno je znano, da je »Sporazum« skušal doseči svoj cilj s pomočjo na prvi način. To nam dokazuje versalski mir, ki je naprtl Nemčiji ogromno vojno odškodnino, in vsa prizadevanja Francije, da bi z mnogovrstnimi pohodi proti sovjetski Rusiji zrušila boljševiško vladu in zopet vzpostavila stari režim, ki bi bil pripravljen poplačati Franciji dolžne milijarde.

Dogodki pa so dokazali, da je to moko ne bo kruha, kar dasiravno je moč razpravljati o tem, ali bo »Sporazum« sploh kdaj dobil zahtevane milijarde, je vendar jasno že sedaj, da jih mikakor ne dobi pravočasno. Gospodarska kriza se namreč prehitro razvija, da bi bilo mogoče čakati na nemške in ruske milijarde. Ako se kriza ne reši na kak drug način, nastopi splošno gospodarski polom mnogo prej, nego bi bilo mogoče iztirjati za preprečitev potrebne bajeslovne milijarde. Vseled tega se skušajo države »Sporazuma« rešiti iz zagate na drugi način t. j. s tem, da bi dosegle brisanje svojih vojnih dolgov od strani Amerike in o tej važni in kočljivi zadevi so se hotele pogovoriti z zastopniki Zedinjenih držav S. A. na bodoči mednarodni gospodarski konferenci v Genovi. Amerika hoče preprečiti ta načrt Anglije, Francije in Italije s tem, da se te konference ne udeleži.

Amerika se ne mara odreči svojih tirjav

nasproti državam »Sporazuma« iz dveh razlogov: prvič radi tega, ker se sploh nihče ne mara odreči svojih tirjav, drugič pa radi tega, ker so njeni dolžniki ob enem tudi njeni gospodarski konkurenti, katerim seveda neče pomagati na nogo. Za ameriško industrijo je sedaj, ko se države »Sporazuma« nahajajo v težki finančni in gospodarski krizi, vendar najugodnejši moment, da na svetovnem trgu, in predvsem v Rusiji, izpodrine evropsko konkurenco. Ugovor, da se Amerika sama nahaja v težki gospodarski krizi, ne drž. Njena kriza je različna od evropske krize in medtem ko je ta poslednja posledica gospodarske bede, je ameriška kriza posledica gospodarskega bogatstva ob gospodarski bedi drugih.

V Ameriki so osredotočene ogromne množine denarja v zlatu in velike množine vsakovrstnega blaga. Države, ki so v gospodarski krizi radi bede, bi seveda rabile ameriško blago, ne morejo ga pa kupiti, ker je tudi za nakupovanje potrebni denar v ameriških rokah, vsled česar hira ameriška izvozna trgovina in ameriško narodno gospodarstvo sploh. Edini način rešitve ameriške krize obstoji torej v tem, da odpre Amerika obsežen kredit obubožanim državam, oziroma takim državam in kolonijam, ki ne razpolagajo s plačilnimi sredstvi.

Komu naj Amerika kreditira, da bo od tega imela večjo korist ali vsaj manjšo škodo? Ako bi Amerika z brisanjem vojnih dolgov in odpuščanjem novih kreditov pomagala na nogo državam »Sporazuma«, bi s tem ojačila svoje konkurente na svetovnem trgu, kar bi seveda ne moglo, vsaj ne v polni meri, ozdraviti ameriško gospodarsko krizo. Ako države »Sporazuma« gospodarski propadejo, ako njih industrija in evropska industrija sploh zamre, se odpre ameriški industriji obširni svetovni trg: Rusija, Azija in ostale poljedelske države, dežele in kolonije podpadajo njenemu gospodarskemu vplivu. Takim deželim se bo Ameriki mnogo bolj izplačalo kreditirati nego svojim industrijalnim konkurentom.

Zato gleda Amerika z veseljem evropske gospodarske in politično zmešnjavo, zato neče s svojim sodelovanjem pripomoči do ozdravljenja evropske gospodarske krize, zato ne mara, da bi se zapadnoevropske velešile sporazumele z Nemčijo in Rusijo. Amerika se bo že sama, brez »Sporazuma« pogodila z Rusijo, kakor je to storila tudi z Nemčijo, ker hoče imeti sama ves dobiček od take pogodbe in ga neče deliti z državami »Sporazuma«. To pa Amerika lahko doseže, ker je po svetovni vojni postala najbogatejša država na svetu.

Nova internacionala

Prvi časi povojne dobe so bili za razvoj proletarskega gibanja silno ugodni. Skoraj v vseh državah se je čutilo delavstvo vsled boljševiške zmage na Ruskem tako močno, da je napovedalo na vsej črti meščanstvu boj. To gibanje je bilo politično, zlasti v nekaterih državah, kakor na pr. v Italiji, zakaj politični voditelji pritarcevo so propovedovali, da je prišel čas, ko se imajo uresničiti končni smotri socializma. Zmaga boljševiškega orožja na Ruskem so to politično gibanje podžigale, tako da so stopile gospodarske zahteve delavstva bolj v ozadje. Saj se je smatrala vsaka nova gmohta pridobitev delavstva za neznamen predjem velikega računa, ki sta ga imela podati kapitalizem in meščanstvo proletariatu na dan odločilne zmage. In tako se je zgodilo, da so se kar brez nio uresničili gmohtni smotri predvojnega socializma. Osemurni delavnik, zvišanje plač, politične volivne reforme, vse to je delavstvo izvajalo skoraj igrave. Sindikati so stavili svoje zahteve, nato so sledile stavke in ker je bil položaj resen, so delodajalci redno popuščali. Meščanstvo se je čutilo slabo v grožnem proletarskem pohodu, zato je v gospodarskih zahtevah delavstva popuščalo, da je zamolgo ustaviti grozeče prevrate.

Na zunan se je bil glavni boj za obstoj ali poraz obstoječega družabnega reda. Politični značaj proletarskega gibanja se je obdržal približno do poraza ruskih rdečih armad pred Varšavo. Tedaj so prešli nasprotniki mednarodnega proletarskega gibanja v napad, ki je v kratkem strl politično valovanje revolucionarnih množic. Toda meščanstvo s kapitalizmom ni ostalo srečni pota, ampak nadaljevalo boj še naprej brezobzirno, sedaj pa tudi proti materialnim uspehom socialističnih ustanov. Nič več se ne govori o revoluciji v proletarskih tabornih, komuniste je končnoveljavno šteli iz programa, posebno ko je doživel boljševiški pothod na Ruskem takšen neuspeh. Toda kapitalistično meščanstvo nadaljuje ta boj še danes, da odvzame delavstvu gmohtne uspehe takratnega gibanja.

In tako vidimo, da se bori danes evropski proletariati v gmohtnem oziru za troje: za osemurni delavnik, proti znižanju plač in proti brezposelnosti. Poleg tega pa ogroža reakcionarni boj delavske sindikate in zadruge. Krava ali nektravna nasilja imajo namen uničiti proletarsko gibanje sploh, zato je ta boj tudi političen, samo da mu zdaj nasprotna, t. j. protiproletarska stranka zadržuje to politično ozadje, medtem ko se delavstvo trudi dati svoj obrambi le gospodarski značaj.

In v tem boju je doživel delavstvo marsikje že občutne poraze. Boj za plače se je pričel v velikem slogu na Angleskem, ki se je končal, kakor znano s porazom delavstva. Ta mezdni boj se je razširil na ostale dežele Evrope in tudi v Ameriko in povsod smo videli, da se je moralo delavstvo udati zahtevam delodajalcev. V tem mezdnem boju slabi odporno silo delavskega gibanja splošna svetovna gospodarska kriza, ki se izraža v veliki brezposelnosti, tej najnovjši povojni svetovni nadlogi. Brezposelnost je v rokah delodajalcev silno orožje, ki se ga z uspehom poslužujejo ne samo v mezdnem boju, ampak tudi proti osemurnemu delavniku, tej pridobitvi, na katero so delavci najbolj ponosni. Splošno se delodajalci bolj prikrilo in na zvišanje načine skušali doseči svoj namen. Vseled brezposelnosti so se mnogi delavci odpustili, ostali pa so se morali vrtiti v delu, po skupinah, tako da so posamezne skupine delale le nekaj dni v tednu. Nato pa je sledilo skrčenje delavnih dnevnih ur in temu primerno tudi plačilo. Če se enkrat povsod uveljavil sistem plačevanja po urah in se plače znižajo, vidi vsakdo, da je osemurni delavnik samo iluzija. Cim večja pa postaja stiska delavstva, tem predržnejši postajajo delodajalci, ki nastopajo npr. ponekod v Italiji že odkrito za odpravo osemurnega delavstva.

Brezposelnost je torej huda šiba za proletariati, ki s težavo brani svoje gospodarske in politične ustanove. Res je, da je splošni svetovni gospodarski položaj v glavnem kriv

brezposelnosti v posameznih deželah, na drugi strani pa je zopet res, da izkoriščajo delavstvo svoj trenutno ugodni položaj, da iztisnejo iz delavstva, kar se iztisni da, ne glede na resnično potrebo podjetij.

Naslednji bo reakcionarni struji, ki jih kapitalizem podpira, pa ogroža svobodno gibanje proletariatskih množic, ki naj postanejo poslušne in v stradalne očvece pod knuto delodajalcev.

Proletarske ustanove, politične in gospodarske, so vsled tega v krizi. Stališče proletariatskih voditeljev je zaradi tega silno težavno. Nevarnost, da se organizirane množice razdelajo, ni tako majhna, kakor bi kdo mislil. Organizacija, ki ne more nuditi organizirancem nikakih ugodnosti, mora končno propasti. In vrsta neuspehov socialističnih in drugih delavskih političnih in gospodarskih akcij ogroža resno te organizacije.

Tega dejstva so se zavedli voditelji delavstva povsod. Do tega spoznanja je prišel tudi izvršilni odbor moskovske internacionale, ki je izdal geslo o "enojni fronti", o čemer smo že obširno poročali v našem listu.

Namen "enojne fronte" je združiti vse proletarske stranke od desnice do skrajne levice, socialiste in krščanske socialce, anarhiste itd. v skupno borbo za dosegajočih največjih zahtev proletariata. Torej program take enotne fronte ni več revolucionaren, ampak zasleduje bližnje, praktične smotre. Da je komunistični izvršilni odbor v Moskvi prišel do tega sklepa, so ga v to dovedli neprestani neuspehi nepopolne komunistične taktike. Ti neuspehi so zelo oslabil ugled Tretje internacionale in nadaljevanje dosedanje politike bi pomenilo njen propad.

Geslo o enotni fronti je seveda našlo velik odmev pri vseh proletariatskih strankah, posebno tam, kjer je uboštvo delavskega sloja največje. V Italiji smo videli, da so se skoraj vse proletarske stranke združile v Delavsko Zavezo. Kakšen bo praktični uspeh te združitve, to bo pokazala prihodnost. Toda potrebno enotne fronte čutijo proletarske stranke vseh dežel. "Enotna fronta" pa utegne imeti kakšen pomen, če postane mednarodna. Prvi korak na tem polju so napravile socialistične stranke nekaterih evropskih držav s sklicanjem mednarodnega socialističnega zborovanja v Frankfurtu. Zastopana je bila torej Druga internacionala, takozvana tretja internacionala dunajska in amsterdamski mednarodni sindikat. To zborovanje je bilo le nekakša predpriprava velikega mednarodnega proletarskega kongresa, ki naj se vrši v kratkem v Berlinu.

Sprejete so bile tri resolucije: ena proti meščanski reakciji, druga za razorožitev, a tretja se obširno bavi z odškodninskimi vprašanji. Prvi dve resoluciji sta navadna protesta, medtem ko je tretja v toliko zanimiva, ker nam razodeva stališče socialistov v zadevi, ki je zelo kočljiva za odnosne socialističnih strank raznih držav. Odškodninsko vprašanje, ki belgi glave francoskim in angleškim državljanom nič manj nego Nemcem, utegne postati sporno jabolko v mednarodnem tabornu. Zakaj se takšen internacionalni Francoz ali Belgijec bo zavzel napram temu važnemu gospodarskemu vprašanju, ki zadeva v prvi vrsti njihove ubožne široke sloje, gotovo precej drugače stališče kakor se takšen nemški internacionalce. Tudi v tem kočljivem vprašanju se je dosegel sporazum, seveda po metodi, da bodi volje sit in koza cela. Pravica Francozov in Belgijcev do odškodnine, v kolikor gre za popravilo ali vzpostavitev poškodovanih poslopij in zemljišč, se priznava, na drugi strani pa se resolucija ozira tudi na gospodarski položaj Nemčije, ki ne more razen omenjene odškodnine nič več plačati. Toda tudi plačilo te odškodnine naj se izvrši s pomočjo drugih evropskih in ameriških držav.

Kakor rečeno, so to resolucije, ki so za sedaj le papir in bodo kot take tudi ostale vsaj za doglede dobo. Tudi je bil frankfurtski zbor premalo pripravljen in velja le kot priprava za omenjeni kongres v Berlinu. Na ta kongres bodo povabljene vse tri internacionale in tedaj se bodo obravnavale obširneje in na solidnejši podlagi omenjene in druge resolucije. Morda pride tedaj do ustanovitve nove svetovne mednarodne internacionale. Poraz druge internacionale, ki ga je doživela ob izbruhu svetovne vojne, in počasno umiranje tretje internacionale zahteva ustanovitev novega mednarodnega svetovnega vodstva proletariatskih strank. Ustanovitve take internacionale, ki bo odgovarjala sedanjim duševnim potrebam proletariata, bo posledica povojnega uboštva. Toda zgodovina dosedanjega proletarskega gibanja nam je pokazala, da so bile vse internacionale kratkega življenja, in kar je glavno, da so popolnoma razočarale internacionalne dogmatike in fanatike. Od teorije do uresničevanja pa je velik korak. Uresničevanje proletariatskih internacionalnih idealov zahteva dolgo morda večletno pripravljanje, zahteva izpremembo današnje človeške duševnosti in mora biti utemeljeno v zgodovinskem razvoju bodoče človeške družbe.

Dijaška Matica

Mislím da je suvislo dokazivati, kako je pitanje dijaštva dotično narodne inteligencije spojeno sa prvotom i srečom naroda samoga. Neka mi bude dopušteno da iznesem skromno mišljenje u pitanju osrednje dijačke podpore akcije, kojoj su organizatori nadjenuli sretno izabrano ime "Djačka Matica".

Mnogo se učinilo na svim poljima za narodnu svijest i prosvjetu u Jul. Krajini u ove same 3 godine, otkada smo bili uključeni našoj sadašnjoj državi. Ustanovila su se prosvjetna društva, ojačale stare i ustanovile nove gospodarske organizacije, sve da se udovolji dužnosti, koja nam je dana od prirode i otaca: da usčuvamo naš narod zdrav i jak.

Jedno pitanje kao da je ostalo zaboravljeno: pitanje našeg dijaštva. Čudim se, da se narod do danas nije pitao: odakle nama, koji nemamo svojih škola ni srednjih ni visokih, odakle nam naše narodne inteligencije?

Ukinuće svih naših srednjih škola (osim realke u Idriji) s jedne strane, te okolnosti slabih valuta s druge strane izazvalo je opću seobu našeg dijaštva u tudjinu, seobu, koja može da nam postane kobna, kako je više puta naglašeno. Poteškoća kod priznavanja u tudjini dovršenih nauka i otuđenje dijača samih bi moglo da nas dovede do toga, da ostane naš puk bez školovanih ljudi. Kakve bi to posledice imalo ne treba posebiće govoriti. Uvidjev to, sa-

kupila se napokom šaka energičnih ljudi, da osnuje osrednju dijačku potpurnu organizaciju čija zadaća je da obezbijedi i siromašnim dijačima sredstva, da mogu pohađati nauke naročito ondje gdje ih moraju pohađati, ako hoće da ostanu među našim ovdašnjim narodom, a to je u Italiji.

Programni članak, što ga je o tome objavio akad. društvo "Balkan", dokazuje, da je cijela stvar dobro zasnovana te mislim, da se mišljenje nijednog, koji se bavi i kog zanima pitanje našeg dijaštva, ne može da bitno razlikuje od nacrta, iznesenoga u onome članku.

Dali će društvo biti podignuto na osnovi zadrugue, društva ili nečesa trećega, o tom nek odlučuju strukovnjaci. Važno je da se pravila i cijela organizacija udese tako, da budu odgovarali najzgodnije svrsi društva. Htio bih samo da primijetim jedno: polje D. M. nek bi se raširilo u toliko, da ne bude samo čisto potpurno društvo nego također informativna i posredovna institucija. D. M. nek postane arbitar dijačkog pitanja u svim njegovim točkama. Osnovanjem te organizacije bilo bi, mislim, napokon riješeno i pitanje, kamo da polaze na nauke naši dijači. Mnogo se o tome pisalo, no čitao oni, koji su pisali, nijesu služili, da ostaju sve njihove riječi savjetima, koji moraju da uzmaknu pred materijalnim okolnostima svakog dijača sve dotle, dok se na jedan ili drugi način ne daju dijaštvu, osobito siromašnijemu, sredstva, a s time i mogućnost, da te savjete sluša.

Skrajno je dakle vreme, da priskočimo našem dijaštvu u pomoć! Ne dajmo, da amanet naroda, njegovi dijači ostave ovaj narod pa bilo s kojeg razloga, nego ih pomozimo, da mogu ostati među nama.

Dijaci pak, koji su poduzeli inicijativu za tu svoju akciju, neka energično svladaju svaku poteškoću, koja bi stala na putu osnivanja D. M., uvjereni da će toliko uspijeti, koliko budu znali zainteresovati svu javnost i narod za to poduzeće.

Prjatelj dijaštva.

Dnevne vesti

Iz mesinega sveta. Predvečernjim se je vršila seja mesinega sveta (deželne zbor). Na dnevnem redu je bila razprava o predlogu fašistske skupine glede takojšnje uvedbe italijanskega občinskega reda, dalje imenovanje posameznih komisij in slednjih vprašanje blaženja brezposelnosti. Pri razpravi o fašistski resoluciji, ki ni nič drugega kot nova spletka proti avtonomiji Trsta in okolice, ker zahteva neomejeno raztegnitev italijanskega občinskega zakona na tržiško občino, je predlagal fašistski svetovalec Conte, naj se določi tozadevni komisiji rok, v katerem mora vprašanje proučiti in predložiti svoje zaključke. Rok naj bi teklo do 15. aprila. Pri glasovanju je predlog fašista Contea propadel. Pročutiv fašistske resolucije se je izročila posebni komisiji, ne da bi se ji bil določil kak rok, v katerem naj bi končala svoje delo. Proti temu sklepu so glasovali samo fašisti, komunisti so se vzdržali glasovanja. S tem je bila seja občinskega sveta kot deželne zbor končana in ob 19.40 je zupan dr. Pitacco otvoril navadno sejo občinskega sveta. Zupan se je spomnil s primernim govorom rajnega Arturja Rusconija, nakar so se začele volitve posameznih komisij mestnega sveta, finančne komisije, naučne, statistične, stavbinske, juridične itd. V posameznih komisijah je zastopana tudi komunistična manjšina. Komunisti so izjavili, da njihova prisotnost v komisijah ne pomeni, da so sklenili, da bodo sodelovali z drugimi strankami, temveč zahtevajo zase to pravico, da jim bo mogoče nadzorovati delo komisij.

Na dnevnem redu je bilo tudi vprašanje brezposelnosti. Odbornik Corvelizza je čital dolgo poročilo zaveda za malo obrt o slabem stanju, v katerem se nahajajo hiše v Trstu. Treba je gospodarje prisiliti, da izvršijo potrebne poplave. S tem bi se rešilo mnogo stanovalj, ki bi sicer postala nerabna in obenem bi dobilo mnogo brezposelnih delo. Zato predlaga občinski odbor, naj se ukrenejo potrebni koraki, da se hišnim gospodarjem zniža hišni davek do 50%, da se jim omogočijo za popravilo potrebna dela, dočim naj občina s svoje strani napravi čim prej proračun za popravilo svojih lastnih poslopij. Po živahni razpravi je bil ta predlog sprejet s popravkom, ki ga je predlagal komunist Cavarocchi, da naj bo znižanje davka za gospodarje v nasprotnem razmerju z dohodki. Končno je bila imenovana se posebna komisija za proučitev vprašanja svobodne luke, nakar je predsednik seja zaključil.

Stiskali so si roke in se objemali Minule nedelje se je vršila zapisnica župana v Pomjanu (okraj Koprski), gosp. Bartolich. Zapisal ga je gospod komisar de Suni. Ta je v svojem govoru naglašal udanost pomjanske občine do italijanske domovine, ki bo to občino štela med svoje najdražje in najljubše hčerke. Laški listi poročajo, da je župan Bartolich z "vidnim ganotjem" položil prisego. Zavrnila je godba in zaoril je "vihar odobravanja". Še bolj pa je bil gosp. Bartolich ganjen, ko je stiskal roko vsem, ki so stali blizu njega! Potem pa se je ganotje polastilo tudi "navzočih Koprčanov", da so "objemali vrliga župana". — Kakor vidimo, je bila slovesnost izvrstno — prirejena. Režija brezhibe. Uspeh popoln. Če smemo verjeti italijanskim listom, so bili prizori veledramatični! — Samo nekaj nam ne gre prav v glavo! Čemu prav za prav so prišli "razni Koprčani" na zapisnico župana tuje občine? Čemu so ravno oni stali "blizu župana", da jim je mogel v "vidnem ganotju" stiskati roko? Mari mu niso bili blizu Pomjanci? — Gosp. komisarja Sunija poznamo kot zvenečega govornika ob takih prilikah, čeprav se mu včasih dogaja nezgoda, da prihaja v navskrižje z zgodovinskimi dejstvi! (Kakor se mu je pripetilo n. pr. v Dolini, kjer pa ni nič čaka, da bi mu kdo stiskal roko!) Lepo, zvenete je govoril tudi v Pomjanu. Samo da nista imela ne on, ne župan Bartolich niti besede o tem, da je občina pomjanska prek in prek slovensk! Niti ene pomirljive in tolažilne besede slovenskemu prebivalstvu nismo čuli ne iz ust župana ne iz ust vladnega komisarja. Velika večina prebivalstva pomjanske občine ima namreč svojega župana silno — rad! In ga župan va to dobro. Potem kaj je bilo prav in v redu, da so blizu pomjanskega župana stali v slovesnem družanstvu "razni Koprčani"!

Velikodušnost v političnem boju. Povodom žalostnega dogodka pri Sv. Jakobu na večer pogreba komuniste Rajka Scabra, ko je fašist Trevisan našel tragično smrt, je dalo vodstvo fašistske zveze prilepiti na mestne zidove oklice, ki naglašajo, da so Trevisana ubili ljudje, ki ne poznajo velikodušnosti napram političnemu nasprotniku! — Čudne, trpke misli nas obhajajo, ko se spominjamo vsega onega, kar se je dogajalo širom vse Istre in pa pogoristi pred veliko vojašnico v Trstu, pri Sv. Ivanu, Rojanu, v Barkovljah, kar vse vpije do neba pred vsem kulturnim svetom. Kje je bila tedaj ta "velikodušnost" napram političnemu nasprotniku! Ali so pa "morda" gospodje slednjim res prišli do izpoznanja, da tudi v političnem boju ni dovoljeno in tudi ne patriotično prav vsako sredstvo? Mi bi pozdravljali to. To vero pa nam morejo dati le njihova prihodnja — drugačna dejanja! In ker smo že pri velikodušnosti, moramo opozoriti še na neko drugo velikodušnost, ki bi bila zares na mestu in preloprebna. Gre za velikodušnost posameznih strank napram mladini, ki je organizirana v okviru teh strank. Vsakemu razsodnemu človeku se mora ta nesrečna mladina smiliti, ko vidi, kako jo razpaljena politična strast žene v pogubo in v prezgodnjo smrt. Skoraj vsak dan zahteva nove žrtve. V tem pogledu ne delamo niti kakve razlike med posameznimi strankami, temveč stojimo na stališču, da je škoda vraga mladega življenja, ki pade v nasilni politični morbi. Naj se le pomisli na nepopisno žalost, ki zadene prizadete družine. Toda tudi prizadete stranke same imajo vsled teh preranih grobov v resnici le občutno škodo. Tu bi moral posebno starejši in razsodnejši ljudje poseči vmes s svojim velikodušnim vplivom. Mladini in svojim lastnim strankam bi delali s tem veliko uslugo. Politična strast, ki zastruplja sedaj vse naše življenje, je na ogromno škodo našega mesta in vse dežele.

"Napreji" proti demagogiji. V "Napreju", glasilu socialistične stranke Jugoslavije od 8. marca 1922, čitamo članek, ki je vreden, da se ga tu spominjamo. Članek se upira nazorom komun. govornika na protidraginjskem shodu, ki je menil: "da mora biti politika delavske stranke rezultanta vsega tega, kar množice upajo in verujejo. Članek odgovarja (podajamo le nekatere misli): "To je politika, ki se poslužuje demagogije, ki izrablja ljudsko nevednost, kratko: ki vodi ljudstvo za nos. Politika resne delavske stranke se ne sme prav nič upajati trenutnim razpoloženjem neorganizirane množice! Kakor hitro se jim začne udajati, že izgube vaje iz rok poklicani odgovorni odbori, bodisi, ker jim jih prevzamejo neodgovorni kričarji, ki znajo izkoristiti trenutno razpoloženje množice proti tej množici sami, bodisi, ker se neorganizirana množica vajejtem sploh ne poda, marveč skače po lastnem nagneju (ne preudarku), zdaleč daleč na desno, zdaj zopet daleč na levo". — O tistih, ki so onemu govorniku ploskali, pravi "Napreji", da so ploskali le ostrumu korajžnemu govoru, ne pa vsebini njegovega govora. In nadaljuje: "Rezultanta vsega tistega, kar množice upajo in verujejo, je enaka veliki ničli, če ne mislijo s skupno glavo, ki jo mora tvoriti njih odgovorni odbor. Ljubljanski protidraginjski shod je torej dokazal, da se dade neorganizirane množice od neodgovornih, toda zgornjih kričarjev zapeljati, ker podlegajo trenutnemu razpoloženju, ki ni odvisno od vsebine govora, marveč od govornikovega glasu in korajžja".

Nezamenjeni avstrijski bankovci. Opozarjamo ponovno občinstvo, da potete dne 20. t. m. rok za naznanitev in predložitev neprečatenih avstrijskih bankovcev. Naznanjajo in predložijo se lahko pri vsakem davčnem uradu. Naj tega roka nihče ne zamudi.

Odvalja Danes, v četrtek dne 16. t. m. se vrši redna krožkova seja točno ob 20 v navadnih prostorih. Ker je ta seja zelo važna, pozivljamo člane, da se je vsi brezposojno in v polnem številu udeležijo.

Mladinsko društvo "Prosveta", priredi v soboto dne 18. marca 1922 svoj III. zabavni večer. Upajmo, da nam bo takrat usoda mila in da se bodemo lahko združili pri prijatni prireditvi. Vspored je isti, kot je bil določen za prejšnjo soboto. Jutri več.

Cena mleku. Municipij naznanja, da se na podlagi sklepa občinskega odbora odpravi uradna cena mleku. Ukrep stopi v veljavo z dnem objave.

Mladinsko društvo "Prosveta Magdalena" bo imelo svoj redni sestanek v petek ob 20. pri toč podpredsedniku. Potrebna je navzočnost vseh članov in članic.

Kmetijska zadruga v Trstu javlja, da se bo vršila v nedeljo dne 19. marca 1922 ob 9. uri predpoldne v zadruginih prostorih odborova seja.

Vsled važnosti dnevnega reda se opozarjajo odborniki, da se seja gotovo udeležijo.

Pogrebno društvo v Rojanu bo imelo v nedeljo dne 19. t. m. ob 10. uri v gostini g. Josipa Skrljeva v Rojanu (pri dvanaestih murvah) svoj redni občini zbor.

PODLISTEK

KAPITAN MARRYAT

Leteči Holandec

Roman

(91)

"Tam — ladja!" je zaklical Kranc. Filip se je ozrl v smer vetra in opazil na onem mestu obzorja, kjer je bilo največje jedrno, ki je drvela proti njim.

"Velika ladja je; dajte mi daljnogled!" V kajuti so nastavili teleskop, toda predno ga je mogel Filip uporabiti se je spet zamagljalo in ladje ni bilo videti nikjer.

"Zet se je za gosta megle," je pripomnil Filip in spravi daljnogled, "pažit moramo na ladjo, da ne trčimo".

"Gotovo je tuđi nas opazila," je pristavil Kranc.

Cez nekaj minut je orkan na novo zdviljal in vse ozvzdaje se je motno zamračilo. Zdelo se je, da beži pred viharjem težeča megle. Ničesar ni bilo opaziti kot pometih se valov, pa še to komaj kabejko dolžino nadkroga, kajti kar je bilo dalje, se je vse izgubljalo v temnem oblaku. Prvo jadro se je pod pritiskom novega sunka raztrgalo na čunje in plahutalo s tako močnim šumenjem, da je prevpičilo še tuljenje tajfuna. Vrtinčasti smek je spet ponehal in za hip se je malo zjasnilo.

"Ladja, tič pred nam!" je zaklical eden izmed mornarjev.

Kranc in Filip sta sklonila vratov in zagledala veliko ladjo, ki se glava je bliskala.

"Dvigajte krmilo! Hitro! Hitro!"

Iz tržaškega življenja

Novorojenček na pokopališču. Včeraj ob prvih urah je našel neki mestni stražnik na pokopališču pri Sv. Ani ob vznjoju ciprese omoč, v katerem se je nahajal novorojenček ženskega spola. Bil je seveda mrtev. Truplo je bilo nečeno v mrtvašnico pri Sv. Justu. Policija zasleduje mater.

Domisljive ptičjane pomorščaka. Ko je človek več ali manj "v rožah", se vzbujajo v njegovi zmrčeni glavi najrazličnejše domisljive: vsak zida v zraku gradove po svojem okusu. Toda le redkokdaj se prigrdi, da se zida domisljivec svoj grad brez ovir. Včasih se celo prigrdi, da plača domisljivec svoje fanzije zelo drago. Evo slučaj: Pomorščak Fran Salvagna je sedel pred snočnim v neki gostilni v starem mestu. Okoli 10. ure, ko so ga premagali vinski duhovi, je začel premišljati, kako naj bi napravil, da bi se čitalo njegovo ime po tržaških časopisih. Mož je dolgo premišljeval, a končno je vendarle pravo pogodi! Njegov načrt je bil ta-le: Šel bo na policijo in bo naznanil, da so ga napadli in oropali štirje oboroženi tolovaji. Pomorščak je šel v resnici na policijo in je naznanil "roparski napad". Ker so pa na policiji možje, ki se ne pustijo voditi za nos, so kmalu vjeli domisljivca v mrežo. Možakar je namreč kar zaporedoma padal v protislovja. Toda kljub temu je bil še tako predržen, da je trdil, da je gola resnica, kar je povedal. Policijski organi so mu dokazali, da je laž, kar je govoril. Šele tedaj je pripoznal resnico. Pomorščak sedi v zaporu. Odgovarjal bo za krivo ovadbo.

Pod kolo je prišel včeraj v ulici Giosuè Carducci 66 letni nočni čuvaj Avgust Juriovič, stanujoč v ulici Coroneo št. 3, in se je pri tem lahko poskoval. Prvo pomoč je dobil na rešilni postaji.

Radi protipostavne nožne orožja je bil včeraj pomoči aretiran in odpeljan v zapor Coroneo Ivan Meula, stanujoč v ulici Molin a vento št. 72.

Sleparski "inženjeri." Prvi natak v hotelu Bonavia Emil Šbisa, stanujoč v ulici Altana št. 4, je spoznal v mesecu januarju nekega Karla Josipa Sasa, ki se je bil izdal za inženjira, brez stalnega bivališča. Ko je bil Saso v intimnih prijateljskih odnosih z natakarjem, mu je dejal, da mu bo priiskrbel mesto prvega natakarja v hotelu Union na Dunaju. Natakar je bil zelo vesel tega sporočila. Zato je dal "inženjiru" za trud 880 lir. Vrh tega mu je dal še do prve dni meseca februarja brezplačno hrano, ki je stala natakarja 1400 lir. Prve dni meseca februarja je telefoniral Šbisa v hotel Union na Dunaju. Pri tej priliki je izvedel, da ga je "inženjer" poštno potegnil. V omenjenem hotelu niso namreč potrebovali prvega natakarja. Saso, ki je bil osleparil v mesecu januarju in februarju, poleg natakarja še neštete osebe, je pobežnil dne 24. februarja v Zader. Ravnokar smo izvedeli, da so ga tam pred večernjim aretirali. Pripeljali ga bodo v tukajšnje zapore.

Vesti iz Goriškega

Poštna hranilnica v Šempetru pri Gorici. Direkcija pošte in brozjava naznanja, da se bodo v Šempetru pri Gorici od 1. aprila t. l. dalje sprejemale hranilne vloge na knjižico na ime.

Iz Dornberga. Napovedana otvoritvena slavnost obnovljene dvorane v vzpizirivju Meškove drame "Mati" se bo vršila v nedeljo 19. t. m. Pričetek ob 15.30.

Kaj je škandal? To je škandal, da vlada vedno postavi v slučajih, ko je lahko naše ljudstvo oškodovano za ogromne svote denarja, tako kratek rok da nikakor ne zadostuje z ozirom na raztresenost ljudstva in na slabe poštne razmere. Vsaj razglašeno bi moralo biti mnogo poprej. Gotovo bo del ljudi tudi zdaj, ki ne bodo imeli časa, da položijo svoj stari denar in prejmejo tozadevno potrdilo. Želeli je tedaj nujno, da se ta rok podaljša. Naj tukaj oblastva posredujejo v tem oziru pri centralni vladi v Rimu.

Velik shod vojnih oškodovancev je bil napovedan za praznik sv. Jožefa v Gorici, na katerem je nameravalo manifestirati slovensko in furiansko ljudstvo in povedati vladi v obraz vse, kar misli v tem pogledu. Ta shod se je preložil za april. Dan se bo še objavil pravočasno. Zato pa obeta biti shod še tem veličastnejši, ker bo skrbneje pripravljen. Stotine naših občin bo prišlo na ta dan na Travniki, brez razlike pol. mišljenja. Čuli pa smo, da nameravajo fašisti s plakati preplaviti deželo in pozivati na shod na dan sv. Jožefa. Ne begajte se. Ta dan ne bo shoda. Pripravljajte se pa tem vestneje na tabo v aprilu. Fašisti hočejo izrabiti to samo v politične svrhe, ko se prej nikoli niso brigali za vojno odškodnino.

Grozna nesreča. V Valariših se je zgodila grozna nesreča. Neki ubogi voznik, ki je pe-

ljal voz hlovov, je po nesreči prišel pod voz, ki je šel z vso svojo težo čez njegovo truplo in ga popolnoma zmečkal. Dobili so ga na cesti v strašnem stanju, že popolnoma mrtvega! Ime se ni znano.

Rop na cesti. Po osmi zvečer se je pred paf. dnevi izvršil v Gorici pod Kostanjevico na obljubljeni ulici rop. Neki Antan Valentin je šel mirno po cesti, kar sta pristopila k njemu dva neznanca, ki sta ga prosila za vžgalice. Ta jima je ponudil sklatiljo voščenk, ko sta ga zgrabila za roke, da se ni mogel ganiti in mu začela preiskati žepa. Vzela sta mu 150 l. denarja in odšla, pustivši samega na cesti. Stvar je oropaneč hitro naznanil orožnikom, ki so prišli še tisto jutro oba neznanca, ker ju je Valentin dobro videl v obraz in ju je spoznal. Res lepe razmere; kmalu se po dnevi ne bomo smeli iti na cesto.

Uvoz krompirja in drugo. "Gor. Straža" prinaša razgovor, ki ga je imelo uredništvo s posl. Ščekom, ki se je mudil te dni v Rimu. V tem razgovoru je povdarjal g. poslanec, da je ena največjih zaprek uvoza tujeja krompirja ta, da to iz zdravstvenih ozirov prepoveduje kraljevi odloki, ki bi ga mogla odpraviti le množica organiziranega ljudstva. Upanje je vendarle, da bodo to pot dovolili nekaj uvoza, kar je, za Notranjsko posebno, življenjskega pomena. Odgovor še do danes ni prišel. — Dalje je posl. Šček dejal, da je govoril z več kompetentnimi osebami o vzpostavi dež. šol. sveta, ki že cel čas po vojni ne deluje. Tudi v tem oziru so gospodje našli umevanje in obljubljeno je, da se ta zopet vzpostavi. — Glede avtonomije se je izrazil poslanec Šček, da zatrdno upa, da jo dobimo, ker sta dve močni stranki zanj, namreč ljudska in soc. demokratična. — Kot je gosp. poslanec obljubil, bo v bodoče poročal o vinski krizi in o organizaciji mlekarstva pri nas. Predmeti, ki so važni za goré in Vipavska ter Kras in Brda.

"Zveza slovenskih županov v Gorici" vabi na občini zbor, ki se bo vršil v četrtek dne 23. marca 1922. ob 9. uri predp. v dvorani hotela "Pri zlatem jelenu" s sledčim dnevnim redom: Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. Poročilo pisarne. Blagajniško poročilo. Poročilo pregledovalcev računov. Volitev predsednika. Volitev podpredsednika. Volitev petih odbornikov. Volitev treh namestnikov. Volitev petih razsodnikov. Volitev treh pregledovalcev računov. Občinska avtonomija, predava dr. Bobič. Slučajnosti.

Vesti iz Notranjskega

Iz Idrije. Na tukajšnjem civilnem komisariatu so si omislili novo zabavo. Naročili so malo gledališče — Kaspertheater — ter imajo predstavo vsako nedeljo popoldan. Mi bi se ne brigali za to zadevo, ker pustimo vsakega mu, naj se zabava po svoji volji, ali dejstvo, da obiskujejo te predstave šol. otroci, nasili, da objasnimo naše stališče. Gospod komisar Zucculini je zahteval od vodstva ljudske šole imena vseh otrok, ki že znajo bolje italijansko ter te povabili na predstavo. Prvo nedeljo so se otroci udeležili predstave pod vodstvom gospe ravnatelje. Nadzorstvo očitno ni bilo po volji gosp. komisarju ter je namignil g. ravnatelju, da se ni treba več potruditi, da lahko pridejo otroci sami. Vkljub temu je prihodnja nedeljo poverila g. ravnatelju nadzorstvo dvema učiteljicama. Gospod komisar je sicer pustil otroke v dvorano, učitelj pa ne s pripombo, da je predstava samo za otroke, ter jima zaprl vrata pred nosom. Oficirji in civilisti italijanske narodnosti so pa prisostvovali. Zakaj se branijo nadzorstva našega učiteljsva, kateremu mi popolnoma zaupamo? Roke stran od naše mladine! Mi ne dopustimo, da bi nam odujili naše otroke domu in šoli. Več prizadetih.

Književnost in umetnost

Občinsko gledališče G. Verdi. G. Mariuzzi: Jacquerie, premiera 14. marca 1922. Libretist Alberto Dondauy je postavil dejanje v Normandijo in sicer v 14. stoletje. Grof trpi uboge kmetje na vse mogoče načine. — Isaura se ravnokar vsa srečna vrača s svojim ženinom Mazurekom in očetom Viljemom od poroke. A komaj odpre hišna vrata, — zagleda meč viseč, na stropu — to je znamenje, da hoče grof izvajati svojo "pravico". Ljudstvo je razburjeno, oče Viljem še posebno in ker izraža preglasno svoje ogorčenje, ga grofovski birči aretirajo.

V drugem dejanju se praznuje poroka grofa z lepo Gloriano. Tudi podložno ljudstvo — med drugimi Mazurek — se je udeležilo. Pri tej priliki pomisli grof kajneje med drugimi tudi Viljema. Le eden noče hliniti svoje ubogljivosti in zato ga grof ukaže takoj odpeljati v smrt. Ko je sprevod grofovih svatov končan, prihiči Isaura iz grofove spalnice. Njena duša je grozno trpela; Mazurek je to laži, češ da ne mara ničesar vedeti, kaj se je z njo zgodilo. Isaura je tako izčrpana, da umre v naročju ženina.

Mazurek, ki je bil do sedaj polhven kot jagnje, sklone postati divji kot volk in se boriti za ljudsko prostost.

Predno je mogel priti Filip k zavesti je bil sprednji del ladje že mimo.

"Amina", je kriknil; "zakleta ladja! Moji očeli!"

"Utrehtovi" mornarji, ki so bili še bolj začudenjati nad prikaznijo kot na prejšnjo nesrečo, so popadali na krov, ali pa bežali doli in začeli moliti; nekateri pa so ostali kot da so od strahu okameneli.

Izmed vseh — tudi Filip ne izvzet — je bila Amina najmirnejša; prisostvovala je, kako se je ladja pomikala dalje, medtem ko so se mornarji na njej mirno sklanjali čez ograjo kot da se smejejo nad zmešnjavo, ki so jo povzročili. Tudi Vanderdeckena je iskala in na nadkrovju je zagledala odis svojega Filipa — moža, ki je imel v roki daljnogled — bil drzne in krepeke postave — imel ravnotežje poteze v izrazu — iste starosti — ne, nobenega dvoma ni bilo — to je bil — obojni Vanderdecken.

"Glej, Filip," je rekla: "glej! — Tvoj oče! — Ravnotak — moj Bog! On je — on je!" In Filip je od premočnih čustev premagal

V tretjem dejanju je uporno ljudstvo zaigralo grofovski grad. Gloriana prihiti iz gradu, ki je v planini, in Viljem jo vrže Mazureku v naročje, češ "maščuj se". A Mazurek je preveč plemenit; spomni se kako je morala Isaura trpeti v enakem položaju in spusti Gloriano. Uporno ljudstvo pod vodstvom Jacques Bonhomme (od tod Jacques!) poje "zbor osvete".

Dejanje bi se bilo lahko zgodilo tudi v naših krajih, kjer so vladale podobne razmere. Na ta libretto je G. Marinuzzi komponiral svojo opero.

Marinuzzi je v svoji glasbi vagnerjanec, a pri vsem tem ni zatijal svoje italijanske naravi, kar se zlasti opazi na lirskih mestih 1. dejanja.

Instrumentacija je nasičena barv — saj ima kot kapelnik vsak dan v rokah orkestralni aparat.

Opera se je podala izvrstno. Zlasti tenor Voltolini je žet burne pohvale. Izvrstno so bile zastopane tudi druge vloge: Scavizzi kot Isaura, Turchetti kot Gloriana, Rossi kot Viljem.

Zbor, ki ima veliko vlogo, je bil tudi izvrsten.

Oprema krasna. Občinstvo ni štedilo s ploskanjem in poklicalo skladatelja, ki je opero sam dirigiral, in pevec okoli 20 krat na oder. — Uspeh opere tedaj dober.

«Jacquerie» se ponovi danes ob 20%.

MLADIKA.

Leto: 1811. — Stev.: 2

«Leposlovje je postalo najzanesljivejšje merilo prosvetne višine kakega naroda, a obenem je najmočnejše sredstvo za vzgajanje najširših narodnih slojev.» — Vzgljodavec V. Bežek.

Pred nami leži druga (fabularna) številka naše «MLADIKE», ki je ravnotako dobra ter lično opremljena kot prva številka. Njena vsebina je jako bogata in krasna:

A. MLADIKA

Leposlovni del. Bevk: Vragov most (Pes.). — Pregled: David (Pes.). — Pregled: Gloriosa (Povest.). — Kosovel: Vlak spominov (Pes.). Bevk: Nočni obisk (Povesti o strahovih). — Pastuškin: Odhajajočim (Pesem.). — Remec: Andrej Košuta (Slov. povest.). — Butkovič: Grob neznanega vojaka (Pes.). — Jurič: Kdo je kriv. — Keber: Brezen (Paberk.). — Poučni del. Dr. Lovrenčič: Valentin Stančič (Obrazi naših mož.). — Prof. dr. Budal: Čigav je Dante. — Filipič: Po deželi citron in rožic. — Giov. Verja (Slika). — Maroniti in Druzi (2 sliki). — Ušde: Sv. večer (Slika). — Za naše maščke. — Ženski svet. — Iz naše književnosti. — Lilek. — Slike.

B. I. PRILOGA (KULTURNI VESTNIK). Kralj: Kultura in civilizacija. — Finžgar: Dušni pastir — proletar. — Dr. H.: O posvečujočem trudu. — Rejec: Sociologija in vera iz 19. stoletja. — Trentar: Naše planinstvo. — O izobrazbi. — Za naša društva.

C. II. PRILOGA.

Satira. — Uganke. — Na razgledu. — Knjižice. — Kratkotrajnice. — Erzen: Stovarček tujk. — Iskrice. — Zdravstvo. — To in ono. — Gospodinjstvo. — Listi.

«Mladika» izhaja 20. vsakega meseca. — Stane za vse leto L 20, za pol leta L 10. Uredništvo in uprava je v Gorici, ul. Carducci 4. Urednik: France Bevk. Urednik K. V.: dr. Jos. Bitežnik. Ovitik je risal prof. L. Spacapan. Vignete je risal akad. slikar A. A. Bucik.

Tega našega goriskega družinskega lista se mora razveseliti vsak primorski Jugosloven, razumimstvo, kakor tudi vse naše kmetsko in delavsko ljudstvo.

Naj ne bo torej Primorca, ki bi ne bil naroden na našo domačo revijo. Vsaka jugoslovenska družina, vsako kulturno, vsako izobraževalno in zabavno društvo in vsak naš posameznik v Primorju bi jo moral imeti.

Glasbeno prilogo dobi «Mladika» mesto v drugi to pot v tretji številki in sicer dvoje pesmi. Od Karla Adamiča za mešan zbor komponirano «Jutro» (Cvetko Golar) in Doktorice «Goriške trle» (besedilo dr. Joža Lovrenčiča). Te muzikalije se bodo dobile le priloge «Mladiki». Opozorjamo, da bo prinesla «Mladika» približno 12 skladb na leto.

Gospodarstvo

«Jugoslovenski moratorij». Dolgo časa se že razpravlja med jugoslovenskimi gospodarstveniki in političnimi krogi tez v javnosti sploh o zakonskem načrtu, katerega svrha je odgoditev plačila trgovskih dolgov nastalih po vojni naprta inozemstvu z visoko valuto. Resitev tega vprašanja ni samo velike važnosti za jugoslovenske mednarodne trgovsko-gospodarske zveze, ampak tudi za notranji gospodarski razvoj države, ker je v tesni zvezi z stabilizacijo jugoslovenske valute.

Moratorij, katerega pripravlja jugoslovenska vlada, ni splošen ampak specialen, ker velja samo za trgovce in samo za njihove obveze naprta inozemstvu z visoko valuto v kotikor so te obveze nastale po vojni. Po tem načrtu ne zavisi odgoditev plačil od volje upnika, oziroma od sporazuma med upnikom in dolžnikom. Država enostavno dekretira moratorij za vse trgovce, ki se nabavajo v določeni obdobjih in ki izpolnijo določene pogoje. Gospodarsko pomeni moratorij slabo gospodarstvo moč ali pa celo plačilno nesposobnost dolžnika. Trgovci, ki se zaveda važnosti kredita, se ne bo poslužili te vrste moratorija, ne da bi se predhodno dogovorili z upnikom brez škoda na pravice, ki mu jih daje zakon. Za državo pa je tak moratorij znak upravnega nerada in neurejenega narodnega gospodarstva. Ne mislimo naravno s tem kritizirati ukrepa jugoslovenske vlade, ker ni to naša naloga. Naš namen je le očrtati bistvo vprašanja izključno z gospodarskega vidika.

Kriza, katero naj bi rešil nameravani moratorij, je povzročil nepričakovani padec dinarja. Jugoslovenski trgovci, oziroma en del njih, je naročil v inozemstvu, ko je stal dinar visoko, velike množine blaga na daljše plačilne roke. Ker so trgovci računali na še ugodnejše razmere med dinarjem in devizami, si niso poskrbeli pravočasno potrebne količine diviz za kritje svojih inozemskih dolgov. Med tem je dinar padel in oni so se uravnali. Nabavka tujih deviz po današnjih kurzih bi značila za njih veliko izgubo in bi bila zvezana v mnogih slučajih s konkurzom. Da se tem ne prikljubi izoginjo, so pritisnili na vlado, naj jih reši z moratorijem, t. j. z odgoditvijo plačil, ki naj bi se izvršila postopno ni eventualno po ugodnejših tečajih.

Ze sama zahteva po moratoriju je vzbudila v državi odpor večine gospodarskih krogov in javnosti. Moratorij je z ozirom na resnično gospodarsko stanje v državi neupravičen, ker je prizadel le manjši del trgovcev. Moratorij tudi ne ustreza potrebam trgovine, ker jo diskreditira. V inozemstvu se je razširilo neza-

upanje do jugoslovenskih trgovcev, katerim odstopa sedaj inozemski trgovec blago skoro izključno le proti gotovemu plačilu. Splošnemu kreditu in notranjemu gospodarskemu položaju je zadal ta načrt močan udarec, ker je že sama vest o moratoriju pospešila padec dinarja. Mlada država ki ni še politično in gospodarsko konsolidirana in trgovsko upeljana, mora skrbno paziti na svoje inozemske trgovske zveze in varovati svoj gospodarski prestiž predvsem s točnim in solidnim izpolnjevanjem svojih gospodarskih obvez. Mnenje, da temeljito trgovina in zlasti mednarodni gospodarski odnosi na varanju in nesolidnosti, je neupravičeno in ovaja samo nepoznavanje resničnih razmer. Pogrešno je soditi trgovca po kramarju in veržniku, ki prosperira v abnormalnih in neurejenih gospodarskih razmerah in le dokler trajajo take razmere.

Splošno veljavno pravilo je, da nosi posledice rizika, kdor riskira, sam. Težave povzročene od izrednih razmer, dvigovanja in padanja kurzov, itd. mora prizadeži trgovec prenesti sam, direktno ali pa preko zato poklicanih gospodarsko-stanovskih organizacij, vedno pa sporazumno z upnikom. Država lahko tako akcijo vodi in podpira, nikakor pa ni poklicana delati sile upnikom, najmanj pa sedva inozemskim upnikom. To velja n. pr. tudi za intervencijo italijanske vlade pri potomu lt. Esk. Bke. Intervencija, ki je bila gospodarsko sicer potrebna in utemeljena, je bila v formalnem oziru zgrešena in je ustvarila oziroma povečala gospodarsko nesigurnost. Tudi trpi državna avtoriteta, ako intervenira vlada neposredno in izključno koristi poedincev, ki so zabredli v plačilne težave, zlasti se, ako se uvažuje, da se ni še pripetilo, da bi ti poedinci (v tem slučaju trgovci) zahtevali intervencijo vlade v času prevelikih dobičkov, katere so imeli posebno v prvih po vojnih letih in s katerimi bi danes lahko krill od padca dinarja povzročene zgrebe.

Da se povrtno k tozadevnemu zakonskemu načrtu jugoslovenskega ministra za finance.

Načrt je sam po sebi nejasen in v sled komplicirane procedure v praksi brzokne tudi neizvršljiv. Ves moderni promet bazira izključno na jasnih, kratkih in naglih ukrepih. Tem načelom primerno je tudi urejena moderna trgovska zakonodaja. Sodeč pa po predloženem načrtu je dr. Kumandni nasprotnega mnenja.

Njegovo utemeljevanje, češ, da je namen zakonskega načrta o moratoriju, preprečiti nadaljni padec dinarja, žal tudi ne drži. Pogled na devizne kurze jugoslovenskih in drugih borz nas prepriča o nasprotnem. Stabilizacija dinarja ni odvisna od samovoljnih zakonodajnih ukrepov, ampak od ukrepov gospodarskega značaja.

H koncu naj opozorimo še na veliko razliko med od vlade uradno dekretiranim moratorijem in med odgoditvijo plačil določenih privatnih potom sporazumu med dolžnikom in upnikom. V prvem slučaju mora upnik nehoti posumnjati v dobro voljo in poštenost dolžnika. Tega se n. pr. dobro zaveda tisti del tržaskih gospodarskih krogov, ki zahteva, naj se plačilo predvojnih trgovskih dolgov tukajšnjih trgovcev napram Angliji, uredi z zasebnimi konkordati med prizadežimi in ne potom zakonskega odloka, katerega bo smatral inozemski upnik za nekorektno nasilje.

Pomankanje vagonov v Jugoslaviji. Da odpomore pomankanje železnih voz, gradi privatna družba v Bosanskem brodu popravilnico vagonov. Tudi s strani države se bo poskrbelo za slično delavnico.

Borzna poročila.

Trst, dne 15. marca 1922.

Jadranska banka	130
Cosulich	272
Dalmatia	190
Gerolmich	1430
Libera Tristina	440
Lloyd	1270
Lusino	700
Martinolich	131
Oceanica	230
Premuda	350
Tripovich	254
Ampela	590
Cement Dalmatia	345
Cement Spalato	303

Tuja valuta na tržaškem trgu:

ogrsko krone	— 240	255
avstrijsko-nemške krone	— 39	— 32
čehoslovake krone	34.80	35.50
dinarji	26.50	27.50
lejt	14.50	15.50
marke	7.40	8.40
dolarji	19.60	19.60
francoski franki	178.23	177
švicarski franki	381	— 385
angleški funti papirnati	85.50	86
angleški funti, zlati	96.75	98.75
napoleoni	77.50	78

Mali oglasi

POROČNA SOBA, jedilna soba in kuhinja se prodajo. Campo Belvedere 1, pritičje. 528

KLOBUKI, elegantni iz tančice in svile po L 35.—. Viale XX Settembre 85, I. 529

GLASOVIR Bösendorfer, se prodaja radi se litve po nizki ceni. Ruggero Mamma 3, pritičje. 530

BRIVSKI pomočnik, izvrsten delavec išče mesta. Nastop po dogovoru. Lovrenc Marinič, Sv. Martin št. 83 p. Kojško v Brdih pri Gorici. 436

MEBLIRANA soba se odda drema prijatelja. ma. Scorcola S. Pietro 61. 525

IZURJENEGA in zanesljivega krojaškega pomočnika zaveže delo (jopice) sprejme takoj Peter Vontina, krojač, Ajdovščina 146. 526

GOSPOD, ki je objavil svojočasno v «Edinosti», da odda oziroma prodaja gostilno v Sv. Petru, je naprosen, da pošlje svoj naslov: Via Maolica 14, II. Zadnik. 527

SREBRNE KRONE plačujem po cenah, ki jih drugi ne premorejo. Pondares 6, I. 528

SLUŽKINJO, Slovenko sprejme dobra družina. Predstaviti se: Via Belpoggio 1 a I. Lentič, od 1—2 popoldne. 524

PIANINO, svetovne nemške znamke, izvršena, se prodaja radi odhoda za L 3850. Acquedotto 23, vrata 11. Ogledati se od 2 naprej. 522

HISA z vso gospodarsko opravo in zemljiščem se prodaja. Briškici št. 21. 523

EGIPTOVSKI profesor grafologije pove karakter in usodo življenja. Sprejema vsaki dan od 13—19. Via Udine 12, pt. 331

POZOR MIZARJI! vsakovrstni furnir krnise se dobijo pri Ivan Kacin, Gorica, via della Croce 10 Pošilja tudi po pošti. 389

IVAN KACIN, Gorica, Via della Croce 10 (za Konom), izdeluje vsakovrstne harmonije za pevska društva, cerkve itd. popravlja in uglašuje orgle in klavirje. Prodaja tudi na obroke. Zahtevajte cenik. 388

KINA-VINO z železom po izkušenem receptu in druga enaka ima lekarna v II. Bistrici. 28

NOVE POSELJE L 70.—, vzmeti 55.—, žimnice L 45.—, volnene L 90.—, Nočne omarice, umivalniki, chiffoniers, spalnice itd. po zmernih cenah v ul. Fonderia 3. 46

PSA fermača, osemnajstmesecnega prodam radi opustitve lova. Cena nizka. Ivan Suklan Senožeče. 502

POSESTVO v prometnem kraju v vipavski dolini, na križišču državnih in okrajnih cest, obstoječe iz mlina, žage, 2 hektarov travnikov, vinogradov in gozda, se radi selive prodaja pod ugodnimi pogoji. Interesenti dobijo pojasnila pri g. Milharčiču v Vipavi št. 93. 503

SPALNE SOBE od L 1800.— naprej, kuhinje z ali brez uramona, stipe za vrh in gostilno itd. na prodaj v skladišču via Udine 23. 509

SLUŽER išče kot prodajalca z dobrimi spricavati. Ponudbe na: Poštno ležajo, Sv. Peter št. 1230. 512

ODDAM sobo s posteljo. Via dell'Istria—Gregorio Monsanta 67, II. Mezgec. 515

KDOR posodi 10.000 lir na posetstvo vredno 150.000 z 10% obrestmi, naj pošlje svoj naslov na upravnštvo do ponedeljka pod 10.000. 516

MOTOR na bencin, 6 HP, znanka Walakowski Wien, na prodaj. Via Fonderia št. 27. Bzjak. 518

ENONADSTROPNA, moderno zidana hiša v večjem mestu Stajerske (Jugoslavija), na progi južni železnice, se prodaja. V hiši je gostilna, devet sob, dve kuhinji, kopalna soba, električna luč, voda itd. poleg je veliko gospodarsko poslopje. Stanovanje takoj na na razpolago. Cena 500.000 dinarjev. Naslov pri upravnštvo. 519

ZLATO in srebrne krone plačam vsi kot drugi kupci. Albert Pevh, orar, Mazzini 46 (v bližini drvenega trga). 10

POZORI! Srebrne krone in zlato po najvišjih cenah plačuje edini grozist Belleli Vita, Via Madonnina 10, I. 16

PRIPOROČA se dobroznana brivnica Josip Jerman, Trst, ul. XXX Ottobre 14. 15

STEKLENE SIPE vsake vrste in mere. Prodaja na debelo in drobno. Postrežba na dom. Cene zmernje. Piazza Oberdan št. 3 (Hotel Europa) telefon 44-23. 22

NOVE POSTELJE iz krega lesa L 100, vzmeti 55.—, žimnice 40.—, umivalniki, nočne omarice, chiffoniers, spalne sobe od L 1960 dalje. Fonderia 12, I. desno. 25

KRONE srebrne in zlato, plačuje po najvišjih cenah Pertot, Via S. Francesco 15, II. 19

UBIRALEC in popravilec glasovirjev in harmonijev. Pečar Andrej, Trst, via Coroneo 4, V. nadstr. 17

SVINEC mehek (olovo) kupujem vsako množino. Naslov Kuret, Settelodane 1. 195

STARO ŽELEZO težko kupujem po L 18.—. A. Cerneca, Via Istituto št. 8. 278

CUNJE kupujem po 30, staro železo po 20. Skladišče via Solitario 14. 51

Sever & Comp.

Trst, ul. Machiavelli 13

prodaja

sadni ČEBULČEK, KRMILNA, DE-DETELJNA ter vsa VRTHNA, TRAVNIŠKA in CVETLIČNA semena.

Potrti neizmerno žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znanecm pretužno vest, da je naš nad vse ljubljani brat, svak

Leopold Pertot

v najlepši dobi življenja, v starosti 27 let, danes ob 11.30, previden s sv. zakramenti, izdihnil svojo blago dušo.

Pogreb dragega pokojnika se bo vršil v četrtek, ob 4 popoldne iz hiše žalosti.

NABREŽINA, dne 15. marca 1922.

August, Herman, Franc. bratje.

Valerija, sestra.

Pavla Pertot roj. Radovič, Pavla Pertot roj. Pačar, sinaki in ostali sorodniki.

Kmetijska zadruga v Trstu
registrovana zadruga z om. por.
vabi na

redni občni zbor

ki se bo vršil

v nedeljo, dne 9. aprila, ob 1/10 uri v dvorani Del. in konsum, društva pri Sv. Jakobu v Trstu (Campo S. Giacomo 5) s sledečim dnevnim redom:

1. Overovljenje pooblastil delegatov po-družnic.
2. Poročilo načelnštva.
3. Poročilo nadzorništva.
4. Odobrenje bilance za l. 1921.
5. Dodatki in sprememba pravil.
6. Izvolitev novega načelnštva in nadzorništva.
7. Slučajnosti.

Načelnštvo.

V smislu § 28. je občni zbor sklepčen pri navzočnosti tretjine članov v nasprotnem slučaju se mora v treh tednih razpisati drug občni zbor, ki sklepa veljavno brez ozira na število navzočih. (147)

Mirodilnica Mislej Franc

Trst — Via Carpiion 14 (133)

prodaja barve, čopiče, laneno olje, povlake, kemikalije, zdravila, dišave, jeshovo kislino, milo, mineralne vode itd. po zmernih cenah.

OLD ENGLAND

Trst, Corso Vitt. Em. 26

(nasproti zastavljalnici)

Velika izbira oblek za moške in dečke, porošnikov, perila, pletenki in nogavic.

Na drobno. Na debelo.

Postrežba tudi v slovenskem jeziku

HUMANIC

TRST — Corso Vittorio Emanuele III 29 — TRST

Podružnice:

Pula, Via F. di Savoia 10. Opatija: Colonade Vittoria. Meran: Neues Kurhaus. Bolcan: Obstmark 15

Od danes naprej do konca marca se prodaja vse izloženo oblačilo (tudi v podružnicah)

z 10% popustom na označenih cenah

Izredna prilika. Postrežba točna.

JADRANSKA BANKA

Delniška glavica L 15.000.000 Rezerve L 5.100.000

Dunaj, Opatija, TRST, Zadar.

Afilirani zavodi v Jugoslaviji: Jadrska banka, Beograd in njene podružnice v Celju, Cavtatu, Dubrovniku, Ercegovnem, Jelsi, Korčuli, Kotoru, Kranju, Ljubljani, Mariboru, Metkoviću, Sarajevu, Splitu, Sibeniku in Zagrebu.

Afilirani zavod v New-Yorku: Frank Sakser State Bank.

Izvršuje vse bančne posle.

PREJEMA VLOGE

na hranilne knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje po 4%.

Na odpoved vezane vloge obrestuje po najugodnejših pogojih, ki jih sporazumno s stranko določa od slučaja do slučaja.

Daje v najem varnosine predale (safes)

Zavodovi uradi v Trstu:

Via Cassa di Risparmio šte. 5 — Via S. Nicolò šte. 9.

Telefon št. 1463, 1793, 2676. Blagajna posluje od 9. do 13. ure.

Erna Auspitz

zobozdravnica

Izdeluje zlate, srebrne porcelanaste in cementne plombe ter proteze iz kavnika po najzmernejših cenah. Ordinira v sobotah in nedeljah v Nabrežini v Fran Grudnovi hiši. 142

Srebrne krone in zlato plačujem po najvišjih cenah

ALOJZIJ POVH

Trst, Piazza Garibaldi št. 2

(prej Barriera)

RENATO LEVI MINZI

fu Alessandro

Trst, via San Sebastiano 3, Trst

Velika izbira pohištva, žimnic in vatirane odeje po zmernih cenah.

PREMOG

za peči in štedilnike po L 32 q, prosto na dom, plinove coke po L 40 q, drva po L 24 q.

Marsiljski strešniki. opeka.

Za velike množine cene po dogovoru.

DANIELE PILLIN, Trst, Coroneo 25

37 Telefon 1306.

Zastopstvo za Julijako Krajino

Ermano Morgenstein — Trst

Via Ugo Polonio 3

Insertirajte v „Edinosti“